VAD-leerlingenbevraging

in het kader van een drugbeleid op school

syntheserapport schooljaar 2008-2009

Colofon

Auteur

Hilde Kinable, stafmedewerker VAD

Redactie

Ilse Bernaert, stafmedewerker VAD
Ilse De Maeseneire, stafmedewerker VAD
Marijs Geirnaert, directeur VAD
Johan Rosiers, stafmedewerker VAD

Verantwoordelijke uitgever

F. Matthys, Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel

wettelijk depotnummer: D/2010/6030/15

© 2010

VAD, Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen vzw

Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel

T 02 423 03 33 | F 02 423 03 34 | vad@vad.be | www.vad.be

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande toestemming van de auteur.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 5
Overzicht van figuren 6
Overzicht van tabellen 6
Inleiding 7
Enkele cijfers 9
De leerlingenbevraging in de praktijk 10
Beschrijving van de resultaten van schooljaar 2008-2009 12
Fiche tabak 15
Fiche alcohol 19
Fiche medicatie 25
Fiche cannabis 27
Fiche andere illegale drugs dan cannabis 31
Fiche gokken 35
Fiche motieven voor (niet-)gebruik van alcohol en cannabis 37
Fiche negatieve ervaringen als gevolg van middelengebruik 43
Fiche middelengebruik van de vrienden 47
Fiche eigen houding tegenover het cannabisgebruik van een goede vriend 49
Fiche verwachte reactie van vrienden en ouders op hun cannabisgebruik 51
Fiche beschikbaarheid van illegale middelen 53
Fiche vertrouwenspersonen bij problemen met alcohol of illegale drugs 55
Fiche perceptie van de schadelijkheid van tabak, alcohol en cannabis 57
Fiche kennis over de effecten van de verschillende middelen 59
Fiche kennis van de wetgeving rond tabak, alcohol, gokken en cannabis 61
Fiche gezondheidsdoelstellingen 63
Tien jaar leerlingenbevraging: conclusies 65
Bijlage: gezondheidsdoelstelling tabak, alcohol en drugs 68

Overzicht van figuren

Figuur 1: Evolutie sinds 2000 in levens- en laatstejaarsprevalentie en dagelijks gebruik van tabak, VAD-leerlingenbevraging p. 17

Figuur 2: Evolutie sinds 2000 in levens- en laatstejaarsprevalentie en regelmatig gebruik van alcohol, VAD-leerlingenbevraging p. 22

Figuur 3: Evolutie sinds 2000 in de levens- en laatstejaarsprevalentie en regelmatig gebruik van cannabis, VAD-leerlingenbevraging p. 29

Figuur 4: Evolutie sinds 2000 in de levens- en laatstejaarsprevalentie van andere ilegale drugs dan cannabis, VAD-leerlingenbevraging p. 33

Figuur 5: Evolutie van de gezondheidsdoelstellingen van de Vlaamse overheid, vanaf '00-'01, p. 64

Overzicht van tabellen

Tabel I: Participatie van VSO-scholen sinds 01.01.1999, VAD-leerlingenbevraging, schooljaar 2008-2009 p. 10

Tabel II: Tabaksgebruik, schooljaar '08-'09, VAD-leerlingenbevraging p. 15

Tabel III: Alcoholgebruik, schooljaar '08-'09, VAD-leerlingenbevraging p. 19

Tabel IV: Gebruik van lichte en zware pijnstillers, schooljaar '08-'09, VAD-leerlingenbevraging p. 25

Tabel V: Cannabisgebruik, schooljaar '08-'09, VAD-leerlingenbevraging p. 27

Tabel VI: Gebruik van andere illegale drugs dan cannabis, schooljaar '08-'09, VAD-leerlingenbevraging p. 31

Tabel VII: Spelen op gokautomaten en met krasloten, schooljaar '08-'09, VAD-leerlingenbevraging p. 35

Tabel VIII: Beschikbaarheid van cannabis versus dat van andere illegale drugs, schooljaar '08-'09, VAD-leerlingenbevraging p. 53

Inleiding

De jaren waarin jongeren op de schoolbanken vertoeven, is ook een periode waarin zij - direct of indirect (vrienden, familie, media) - ervaring opdoen met alcohol en andere drugs. Het onderwijs bereikt (bijna alle) jongeren in een goed omkaderde context. Naar school gaan maakt een belangrijk deel uit van het leven van de jongere. Bovendien worden scholen geconfronteerd met drugproblemen bij leerlingen. Daarom is de school een belangrijk preventiedomein voor het werken met jongeren.

Het concept 'een drugbeleid op school'

In de jaren '90 van de vorige eeuw groeide het vermoeden van stijgend gebruik bij jongeren, gekoppeld aan een grotere zichtbaarheid en meer media-aandacht. Dit resulteerde in een stijgende aandacht voor drugproblemen in het onderwijs. Het accent van het preventiewerk verschoof geleidelijk van het constant inspelen op crisisvragen naar de ondersteuning en begeleiding van een globaal drugbeleid op school.

Met een drugbeleid komt de school niet alleen tegemoet aan haar pedagogische opdracht, maar kan zij ook haar standpunt ten opzichte van drugs en druggebruik duidelijk maken en anticiperen op mogelijke problemen met drugs of druggebruik.

Een drugbeleid steunt op een aantal pijlers:

- 'Regelgeving': De school legt regels en grenzen vast rond drugs en druggebruik en werkt procedures uit wanneer deze regels en grenzen (vermoedelijk) worden overschreden. Regels krijgen echter pas waarde als ze ook opgevolgd worden door het schoolteam. Dit houdt het signaleren van regelovertredend gedrag in en het adequaat reageren volgens de procedures van de school. Het is dan ook noodzakelijk dat de school deze regels en procedures formaliseert en bekend maakt aan alle relevante betrokkenen.
- 'Educatie': De school ontwikkelt een actieplan voor persoons- en omgevingsgerichte preventie naar alle leerlingen. Met dit actieplan werkt de school aan effectieve, continue preventie en maakt zij haar aanbod zichtbaar. Jongeren sensibiliseren, informeren en vaardigheden bijbrengen kan heel direct gebeuren door het geven van lessen rond de drugproblematiek, waarbij de leerkracht zoveel mogelijk aansluit bij de kenmerken, ervaringen en leefwereld van de leerlingen.
- 'Structurele maatregelen': De school dient ook oog te hebben voor structurele maatregelen, onder andere door te werken rond het klas- en schoolklimaat. Een positief leer- en leefklimaat zijn noodzakelijke voorwaarden voor het succes van preventieactiviteiten op school. Een positief schoolklimaat komt ook het totale welbevinden van de leerlingen ten goede. Een belangrijk gegeven, gezien er een sterke samenhang bestaat tussen het welbevinden en het gedrag van de leerlingen. Komt het welzijn in het gedrang, dan is de kans op onder meer druggebruik groter.
- 'Begeleiding': De school werkt een leidraad uit voor de begeleiding van leerlingen met problemen door drugs of druggebruik. Ze schrijft een scenario uit met duidelijke taakomschrijvingen in verband met het signaleren, begeleiden en eventueel doorverwijzen van leerlingen. Hierin hebben leerkracht(en), leerlingenbegeleiding, het CLB[1] en de ex-

[1] Centra voor Leerlingenbegeleiding

terne hulpverlening elk hun eigen rol. De CLB kunnen de schakel vormen tussen de school en de externe hulpverlener.

De pijlers zijn belangrijk en complementair aan elkaar. De ene pijler kan de andere niet vervangen. Het succes van het beleid neemt toe naarmate ze evenwichtig worden uitgewerkt.

Het betrekken van alle partners - directie, leerkrachten, CLB, leerlingen, ouders - vormt een essentieel element van een drugbeleid. Een intensieve interactie en een open communicatie verbeteren de samenwerkingsverbanden tussen de verschillende geledingen van de school en zijn een voorwaarde om tot duurzame veranderingen te komen, zoals het implementeren van een drugbeleid.

De VAD-leerlingenbevraging

Sinds januari 1999 organiseert de Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen (VAD), in opdracht van Vlaams minister van Gezondheidsbeleid, een leerlingenbevraging in het secundair onderwijs. De bevraging gebeurt op vraag van de scholen.

Elke deelnemende school krijgt na vier maanden een rapport met een bundeling en bespreking van haar gegevens. Het rapport bevat ook concrete tips voor de school om met het rapport aan de slag te gaan.

Doelstellingen van de VAD-leerlingenbevraging

Werken aan een drugbeleid op school impliceert het doorvoeren van een verandering in de school. Of het nu gaat over het bijsturen van een bestaand beleid of de prille ontwikkeling van een drugbeleid, het gaat altijd om een complex proces. Wanneer de school een proces van verandering doorvoert, is het een absolute meerwaarde om de beginsituatie en de specifieke noden en behoeften van de school in kaart te brengen. De beginsituatie van de school vastleggen maakt integraal deel uit van het ontwikkelen van een gezondheidsbeleid op school[2].

De leerlingenbevraging is een instrument waarmee scholen een zicht krijgen op het middelengebruik en de leefwereld van de leerlingen: frequentie en hoeveelheid van gebruik, motieven, houding van vrienden, beschikbaarheid,… De bevraging is opgesteld volgens de pijlers van een drugbeleid (regelgeving, begeleiding, educatie & structurele maatregelen) en biedt de school over elk van deze onderdelen informatie waarmee ze haar beleid kan uitwerken of bijsturen. Ze brengt niet alleen de positieve aspecten van de huidige aanpak van de drugthematiek in kaart, maar ook mogelijke knelpunten en noden.

Verder is de leerlingenbevraging een instrument om de participatie van leerlingen aan het drugbeleid op school te verhogen door de behoeftes en meningen van de leerlingen zichtbaar te maken. Bovendien biedt de bevraging ook een goed fundament voor het creëren van een draagvlak voor het drugbeleid. De resultaten kunnen leiden tot een dialoog met de verschillende partners op school: met het schoolteam (leerkrachten, leerlingenbegeleiders, centrum voor leerlingenbegeleiding), maar zeker ook met de ouders en de leerlingen.

De leerlingenbevraging is geen dwingend instrument: op basis van de resultaten bepaalt de school zélf de prioriteiten en werkpunten, het tempo en de diepgang van de mogelijke

[2] www.vig.be: de gezonde school

veranderingen. Een valkuil is dat het aan de slag gaan met de resultaten soms beperkt blijft tot het willen weten hoe het staat met het gebruik en misbruik bij leerlingen.

Na elk schooljaar stelt VAD een syntheserapport samen dat de gegevens bevat van alle scholen die tijdens deze periode de bevraging organiseerden. Het rapport is gebaseerd op een representatieve steekproef, zodat het elk jaar opnieuw een goed beeld vormt van wat er leeft bij Vlaamse jongeren in het secundair onderwijs. Het bevat niet alleen informatie over middelengebruik, maar verschaft ook gegevens over de motieven van jongeren waarom ze (geen) alcohol en cannabis gebruiken, wat ze weten over drugs en over de wetgeving, hoe ze staan tegenover gebruik, hoe ze zich voelen op school en in de klas, wat ze weten van het schoolreglement, enzovoort.

Een drugbeleid gestoeld op cijfers

Nadat de school haar rapport heeft gekregen, gaat ze met de resultaten aan de slag: cijfers interpreteren, communiceren met de verschillende partners en prioritaire initiatieven kiezen. VAD voorziet hiervoor bijkomende ondersteuning door vorming te organiseren voor deelnemende scholen.
De vorming - 'Een drugbeleid gestoeld op cijfers. Werken met de leerlingenbevraging' - vertrekt van de eigen rapporten van de scholen en reikt de scholen handvatten aan om m de gegevens aan de slag te gaan binnen de eigen schoolcontext. Dit gebeurt op basis van onderlinge uitwisseling (intervisie), het aanreiken van materiaal en methodieken en het ondersteunen van de concrete praktijkvoorbeelden met een theoretisch kader.

Enkele cijfers

De leerlingenbevraging bevat een schat aan informatie, die we elk jaar opnieuw in een syntheserapport gieten. Voor u ligt het syntheserapport van het schooljaar 2007-2008.

In totaal hebben ondertussen al 741 VSO[3]-scholen aan de bevraging deelgenomen met in totaal 392.659 leerlingen (Tabel I). Als we hierbij nog de scholen optellen die aan hun leerlingen deeltijds beroepsonderwijs (DBSO) en leertijd aanbieden, komen we uit op 745 scholen[4].

Na minimum drie jaar sinds de laatste deelname kan een school opnieuw deelnemen aan de leerlingenbevraging. In totaal hebben 146 scholen al voor een tweede maal deelgenomen (15 scholen hiervan waren BuSO, DBSO of leertijd) en 16 scholen zelfs een derde keer. Het laatste schooljaar namen enkel scholen deel die (ook) VSO in hun aanbod hebben.

[3] Vernieuwd secundair onderwijs: enkel scholen die ASO, TSO en/of BSO aanbieden.
[4] Tijdens de eerste jaren van de leerlingenbevraging gebruikten we voor de bevraging van leerlingen uit het BuSO en het DBSO een sterk vereenvoudigde vragenlijst. Deze werd door de leerlingen van het DBSO als te kinderachtig ervaren, zodat we vanaf het schooljaar 2003-2004 deze leerlingen bevragen met de VSO-vragenlijst. Wat betreft het BuSO bleek dat een bevraging als instrument om te werken rond middelengebruik met deze doelgroep niet zo geschikt is. Daarom wordt de VAD-leerlingenbevraging sinds 2006 niet meer aangeboden in het BuSO. Het totale aantal scholen dat hier wordt vermeld omvat ook de BuSO-scholen die in het verleden hebben geparticipeerd.

Tabel I: Participatie van VSO-scholen sinds 01.01.1999, VAD-leerlingenbevraging, schooljaar 2008-2009[5]

schooljaar	aantal scholen	aantal leerlingen
schooljaar 1998-1999	104	47.657
schooljaar 1999-2000	164	82.375
schooljaar 2000-2001	74	38.992
schooljaar 2001-2002	75	35.310
schooljaar 2002-2003	21	9.115[6]
schooljaar 2003-2004	67	38.029
schooljaar 2004-2005	60	35.240
schooljaar 2005-2006	64	38.357
schooljaar 2007-2008	40	25.518
schooljaar 2008-2009	72	42.066
totaal	741	392.659

De leerlingenbevraging in de praktijk

Doelgroep

De doelgroep bestaat uit leerlingen uit scholen van het Vlaams secundair onderwijs. Het initiatief komt van de scholen zelf: zij schrijven zich zelf in om deel te nemen. Alle aanwezige leerlingen vullen in principe de vragenlijst in.

Methodiek

De school staat zelf in voor de organisatie van de bevraging. Ze ontvangt hiervoor uitgebreide instructies, zowel schriftelijk als telefonisch. De vragenlijst wordt van alle leerlingen tegelijkertijd afgenomen, per klas en liefst onder toezicht van een leerkracht van wie ze geen les krijgen. De afname neemt ongeveer een half lesuur in beslag.

De leerlingen vullen de vragenlijst anoniem in en steken hem eigenhandig in een daartoe voorziene, niet-hersluitbare omslag. Vragenlijsten die niet in een gesloten omslag zitten, worden niet verwerkt.

Instrument

De leerlingen vullen een gesloten vragenlijst in, die vragen bevat over:

- leeftijd, geslacht, onderwijsvorm, jaar;
- sfeer op school: middagactiviteiten op school, schoolsfeer, relatie met klasgenoten, en met leerkrachten;
- kennis over het schoolreglement;
- gebruik van tabak, alcohol, medicijnen, cannabis en andere illegale drugs en gokken;
- beginleeftijd van middelengebruik;

[5] Tijdens het schooljaar 2006-2007 werden uitzonderlijk geen leerlingen bevraagd, omdat we dat schooljaar hebben gebruikt voor een grondige aanpassing van de vragenlijst, de wijze van verwerking, de rapportage en de vorming.

[6] Tijdens dit schooljaar startten de afnamen pas in januari, zodat er minder scholen konden worden bevraagd dan de meeste voorgaande schooljaren.

- motieven om (geen) alcohol en cannabis te gebruiken;
- middelengebruik van vrienden;
- verwachte reacties van beste vrienden en ouders op proberen en gebruik van cannabis;
- eigen reactie op cannabisgebruik van vrienden;
- kennis over legale en illegale middelen en over de wetgeving;
- meningen over de schadelijkheid van matig en intensief middelengebruik;
- beschikbaarheid van cannabis en andere illegale drugs;
- vertrouwensfiguren tot wie ze zich zouden wenden bij problemen met alcohol of illegale drugs.

Dubbele anonimiteit

De rapportering over de resultaten per school gebeurt volgens het principe van de *dubbele anonimiteit*. Dat wil zeggen dat:

- De bevraging van de leerlingen is anoniem: op basis van de resultaten kan je in principe onmogelijk de antwoorden van individuele respondenten, noch van bepaalde klassen of onderwijsvormen achterhalen;
- In het rapport staat nergens de naam van de school. Elke school krijgt een nummer. Een externe persoon of instantie kan hierdoor niet weten om welke school het gaat.

Rapportage

Na deelname aan de leerlingenbevraging krijgt de school een uitnodiging om deel te nemen aan de vorming 'Een drugbeleid gestoeld op cijfers. Werken met de leerlingenbevraging'. Die vindt plaats in de loop van de vierde maand na de afname. Aan het begin van de vorming krijgt elke school drie exemplaren van haar rapport, zodat ze de eigen gegevens kan gebruiken tijdens de vorming.

Beschrijving van de resultaten van schooljaar 2008-2009

Populatie

Tijdens het schooljaar 2008-2009 hebben 72 VSO-scholen deelgenomen aan de bevraging van hun leerlingen over het drugbeleid op hun school. In het totaal hebben 37.082 leerlingen de vragenlijst ingevuld. Van 116 exemplaren was niet duidelijk van welke school ze kwamen, zodat ze niet konden worden opgenomen in het steekproefkader.

De totale populatie van het eerste tot en met zesde jaar van het ASO, TSO en BSO in het vrij en gemeenschapsonderwijs telt 436.146 leerlingen, wat overeenkomt met 94,9% van de totale Vlaamse leerlingenpopulatie in het voltijds secundair onderwijs.

Zoals de voorgaande schooljaren hebben we gekozen voor een proportioneel gestratificeerde steekproef, die resulteerde in een steekproef van 6.603 leerlingen[7].

De scholen kiezen zelf of ze aan de bevraging willen deelnemen en de steekproef wordt getrokken op leerlingenniveau om op dat niveau een self selection bias van de leerlingen te vermijden.
Dat de scholen zelf kiezen om deel te nemen, creëert weliswaar een systematische fout, maar deze is vergelijkbaar met de fout die optreedt wanneer een school verkiest al dan niet in te gaan op een vraag om medewerking aan een onderzoek en wordt deels gecorrigeerd door het trekken van de steekproef op leerlingenniveau.

Verwerking

De vragenlijsten worden elektronisch ingelezen. Er gebeurt een systematische controle van de inscankwaliteit.

De gegevens worden verder verwerkt met behulp van het statistisch softwarepakket PASW Statistics 18©.

Betrouwbaarheid van de gegevens

Het gemiddeld aantal afwezige leerlingen per school op het moment van de afname (schooljaar 2008-2009) van de vragenlijst bedroeg 11,8%. Dit wil zeggen dat we gemiddeld van 88,2% van het totale aantal leerlingen van elke school over een vragenlijst beschikken.

De mate waarin de leerlingen bereid zijn om de vragenlijst volledig in te vullen, geeft aan in hoeverre ze er vertrouwen in hebben dat hun gegevens anoniem behandeld zullen worden. Ze kunnen de vragen over hun leeftijd, geslacht en studiejaar openlaten. Van de leerlingen die de vragenlijst invulden, waren er 952 die de vragen over leeftijd, geslacht, studiejaar en onderwijsvorm openlieten (2,56%). Door de wijze van steekproeftrekking kwamen deze vragenlijsten uiteraard niet in de steekproef terecht.

Om de kwaliteit van de antwoorden op de vragen naar middelengebruik te verhogen, hebben we de antwoorden van een aantal leerlingen geweerd vóór de trekking van de steekproef:

[7] Dit betekent dat we de populatie eerst hebben verdeeld in subgroepen, volgens leerjaar (eerste tot en met zesde jaar), geslacht, onderwijsnet (vrij en gemeenschapsonderwijs) en onderwijsvorm (ASO, TSO en BSO7). Uit elke subgroep werden ad random een aantal leerlingen geselecteerd dat overeenkomt met de verhouding in de totale Vlaamse populatie (foutenmarge van 1,20% voor de totale populatie).

- We maakten gebruik van een 'dummy' variabele: NTSC. De vragenlijsten van iedereen die aanduidde dat hij of zij dat product ooit heeft gebruikt, werden verwijderd. Het ging om 240 leerlingen (0,6%)[8].
- Ook de vragenlijsten van iedereen die beweerde elk product van een bepaalde productcategorie (alcohol, medicatie, illegale drugs) dagelijks te hebben gebruikt, worden er in principe uit geselecteerd. Maar dit bleek niet nodig, want ook dit schooljaar was er geen enkele leerling die stelde dat hij/zij alle alcoholische dranken, alle soorten medicatie of alle illegale drugs dagelijks gebruikte.

Enkele toelichtingen

Vooraleer we dieper ingaan op de resultaten nog een woordje uitleg bij een aantal begrippen die we in de tekst hanteren.

(1) Met **'nooit'** bedoelen we uiteraard de leerlingen die nog nooit in hun leven dat gedrag hebben gesteld. Met **'stoppers'** of **'niet laatste jaar'** duiden we de leerlingen aan die ooit dat gedrag wel hebben gesteld, maar niet meer tijdens het jaar voor de leerlingenbevraging. **'Occasioneel'** is de term die we gebruiken als we het over de leerlingen hebben die tijdens het jaar voor de bevraging een bepaald gedrag hebben gesteld, maar minder dan eenmaal per week. We spreken over **'regelmatig'** als we de leerlingen willen aanduiden die tijdens het jaar voor de bevraging dat gedrag minstens eenmaal per week tot dagelijks hebben gesteld.

(2) Wanneer we in het rapport spreken over **levensprevalentie**, bedoelen we het aantal leerlingen dat minstens eenmaal in zijn leven een bepaald product heeft gebruikt of een bepaald gedrag heeft gesteld.
Laatstejaarsprevalentie doelt op het aantal leerlingen dat tijdens het jaar voorafgaand aan de bevraging een bepaald product heeft gebruikt of een bepaald gedrag heeft gesteld. Er wordt naar verwezen met de termen 'afgelopen jaar', 'voorbije jaar' en 'jaar voor de bevraging'.
Met **frequentie** verwijzen we naar hoe vaak leerlingen een bepaald product gebruikt of bepaald gedrag gesteld hebben.

(3) In bijlage is er een overvloed aan tabellen opgenomen. We selecteerden hieruit voor de lezer de meest interessante en opvallende resultaten, die we in de tekst bespreken, soms geïllustreerd met een grafiek. De tabellen zijn te beschouwen als een naslagwerk.

(4) U zal merken dat in de tabellen de som van de percentages niet steeds exact 100% is, maar soms ook 99,9% of 100,1%. Dit heeft te maken met de afrondingen van de percentages. Vandaar dat we ook deze som afronden tot een geheel getal, namelijk 100%.

(5) Mocht u de absolute aantallen van bepaalde deelpopulaties met elkaar optellen, zal u zien dat de som niet altijd gelijk is aan het aantal van de totale groep. Dat komt omdat in een aantal gevallen gegevens ontbreken. Wat betreft de leeftijdscategorieën, vergelijken we enkel de leerlingen tussen twaalf en achttien jaar, terwijl er in de totale steekproef ook jongere en oudere leerlingen zijn.
De steekproef is samengesteld op basis van het leerjaar. Daarom bevat ze ook leer-

[8] Dit percentage is in de loop van de voorgaande schooljaren gestaag gedaald: 1,8% in 2000-2001; 1,7% in 2002-2003; 1,5% in 2003-2004; 1,3% in 2004-2005; 1,0% in 2005-2006; 0,8% in 2007-2008.

lingen die hun leeftijd niet invulden of twee verschillende leeftijden aankruisten. Het gaat om 30 leerlingen, wat overeenkomt met 0,5%.

(6) De onderverdeling in onderwijsvormen gebeurt pas vanaf het derde jaar. De cijfers over de onderwijsvormen gaan dus over leerlingen die gemiddeld ouder zijn dan de totale populatie. Men kan deze cijfers dus niet zonder meer vergelijken met die van bijvoorbeeld de jongens, aangezien zij uit de hele steekproef komen.

(7) In elk hoofdstuk schetsen we eerst een algemeen beeld over de totale populatie, gevolgd door een vergelijking tussen jongens en meisjes, tussen leeftijdsgroepen en tussen onderwijsvormen (ASO, TSO, BSO).

(8) Vanwege de grootte van de steekproef is een significante p-waarde niet voldoende. We spreken van significante verbanden wanneer bij de X^2-toets $p<=0,001$ en Phi en Kramer's V >=0.10.

(9) De beginleeftijden voor het gebruik van de verschillende middelen werden berekend op leerlingen van 17 jaar en ouder.

De volgende hoofdstukken bevatten de resultaten van de leerlingenbevraging. Voor de overzichtelijkheid behandelen we elk thema in een aparte 'fiche'.

Fiche tabak

Gebruik tijdens schooljaar 2008-2009

Alle leerlingen

35,8% rookte ooit een sigaret (tabel 1a).

23,6% rookte het jaar voor de bevraging een sigaret (tabel 1a). 13,6% van de leerlingen rookte regelmatig.

9,6% rookte dagelijks (tabel 2a).

16,8% rookte de maand voor de bevraging een sigaret (tabel 1a).

56,5% van de leerlingen die de maand voor de bevraging rookten, rookte dagelijks: 16,4% rookte 1 à 5 sigaretten per dag, 19,7% 6 à 10 sigaretten en 20,3% meer dan 10 sigaretten per dag (tabel 2c[9]).

21,7% van de ooit-rokers was 12 jaar of jonger bij het roken van de eerste sigaret (tabel 2f). 54,6% was 14 jaar of jonger.

Tabel II: Tabaksgebruik, schooljaar '08-'09, VAD-leerlingenbevraging

tabaksgebruik	*ooit*	*laatste jaar*	*laatste maand*	*regelmatig*	*dagelijks*
alle leerlingen	35,8%	23,6%	16,8%	13,6%	9,6%
12-14 jaar	18,0%	9,2%	5,3%	4,0%	2,0%
15-16 jaar	43,1%	29,6%	21,1%	16,0%	10,8%
17-18 jaar	57,9%	41,3%	31,9%	26,9%	20,9%

Leeftijd

Hoe ouder de leerlingen, hoe meer van hen ooit en het jaar en de maand voor de bevraging tabak hebben gerookt (Tabel II en tabel 2e in de bijlagen)[10].

De grootste groep ooit-rokers (60,3%) is tussen 14 en 16 jaar beginnen roken (tabel 2f).

Ook dagelijks roken neemt sterk toe met de leeftijd. 20,9% van de 17-18-jarigen rookt dagelijks (Tabel II)[11].

Hoe ouder de leerlingen zijn, hoe meer sigaretten ze gemiddeld roken (tabel 2c)[12].

[9] De vraag naar hoeveel sigaretten de leerlingen roken, werd enkel gesteld aan de leerlingen die de voorbije maand rookten. In de bespreking van de resultaten hieronder slaan de percentages dus enkel op deze leerlingen (tabel 2c). We hebben in de bijlagen wel twee extra tabellen opgenomen, één waarin de percetages werden berekend op alle leerlingen (tabel 2b) en één die enkel de leerlingen bevat die dagelijks roken (tabel 2d).
[10] Ooit: 12-14 jaar 18,0%, 15-16 jaar: 43,1%, 17-18 jaar: 57,9%; laatste jaar: 12-14 jaar: 9,2%, 15-16 jaar: 29,6%, 17-18 jaar: 41,3%; laatste maand: 12-14 jaar 5,3%, 15-16 jaar: 21,1%, 17-18 jaar: 31,9%.
[11] Dagelijks: 12-14 jaar: 2,0%, 15-16 jaar: 10,8%, 17-18 jaar: 20,9%.
[12] 9,6% van de 12-14-jarigen die de voorbije maand rookten, rookte meer dan 10 sigaretten per dag (=0,5% van alle 12-14-jarigen). Op de leeftijd van 15-16 jaar is dit 17,0% (=3,6% van alle 15-16-jarigen) en op de leeftijd van 17-18 jaar 25,8% (=8,3% van alle 17-18-jarigen).

Jonger of ouder dan 16 jaar

23,9% van de leerlingen die jonger zijn dan 16 heeft ooit gerookt; van de leerlingen van 16 jaar en ouder is dit 53,2%.

3,8% van de leerlingen jonger dan 16 rookt dagelijks; bij de oudere leerlingen is dit 18,1% (tabel 2g).

Jongens versus meisjes

In percentages uitgedrukt lijkt er een verschil te zijn tussen jongens en meisjes wat betreft het tabaksgebruik ooit, het voorbije jaar en dagelijks en de beginleeftijd van roken, maar geen enkel van deze verschillen tussen jongens en meisjes is significant[13] (tabel 2a en e).

Onderwijsvormen

Er is een uitgesproken verschil in de prevalentie van roken tussen leerlingen in de drie onderwijsvormen[14]: het ASO telt in verhouding de minste leerlingen die ooit, het jaar en de maand voor de bevraging hebben gerookt en het BSO de meeste. Het TSO situeert zich tussen beide (tabel 2e).

Dezelfde verschillen zijn ook terug te vinden voor de frequentie van roken; ze zijn nog groter dan de prevalentieverschillen: het BSO heeft in verhouding de meeste leerlingen die regelmatig/dagelijks roken en het ASO de minste, met het TSO tussen beide (tabel 2a)[15].

In het BSO roken de leerlingen bovendien meer sigaretten per dag dan in de andere onderwijsvormen (tabel 2c[16]).

Ten slotte zijn er in verhouding meer leerlingen in het BSO dan in het TSO die op jonge leeftijd - op de leeftijd van 12 jaar of jonger - voor het eerst roken; in het ASO is deze groep het kleinst (tabel 2f[17]).

[13] Ooit: jongens 38,1% - meisje 33,5%; laatste jaar: jongens 26,1% - meisje 21,2%; laatste maand: jongens 18,1% - meisje 15,4%; dagelijks: jongens 10,9% - meisje 8,3%;
[14] Ooit: ASO: 35,5%, TSO: 48,7%, BSO: 60,6%; laatste jaar: ASO: 23,6%, TSO: 34,8%, BSO: 43,6%.
[15] Berekend op de leerlingen die het jaar voor de bevraging rookten: rookt regelmatig: ASO: 38,2%, TSO: 63,7%, BSO: 76,3%; rookt dagelijks: ASO: 20,0%, TSO: 44,8%, BSO: 64,8%.
[16] 34,8% van de laatstemaandrokers in het BSO rookte meer dan 10 sigaretten per dag (=12,7% van alle leerlingen BSO). In het ASO is dit 7,7% (=1,1% van alle leerlingen ASO) en in het TSO 18,7% (=4,8% van alle leerlingen TSO).
[17] In het BSO heeft 29,6% van de ooit-rokers de eerste sigaret gerookt op de leeftijd van 12 jaar of jonger; in het ASO is dit 12,5% van de ooit-rokers en in het TSO 23,1%.

Evolutie sinds schooljaar 2000-2001[18] (Figuur 1)

Alle leerlingen

Tussen schooljaar '00-'01 en '08-'09 daalde de levensprevalentie van tabaksgebruik van 53,9% tot 35,8% (tabel 23a).

De laatstejaarsprevalentie van tabak evolueerde van 33,1% naar 23,6%, waarbij de daling de laatste jaren wat werd afgevlakt (tabel 23a).

In '00-'01 rookte 17,0% van de leerlingen dagelijks tabak; in '08-'09 was dit nog 9,6% (tabel 23a). De laatste jaren deed zich een stabilisatie voor.

Figuur 1: Evolutie sinds 2000 in levens- en laatstejaarsprevalentie en dagelijks gebruik van tabak, VAD-leerlingenbevraging

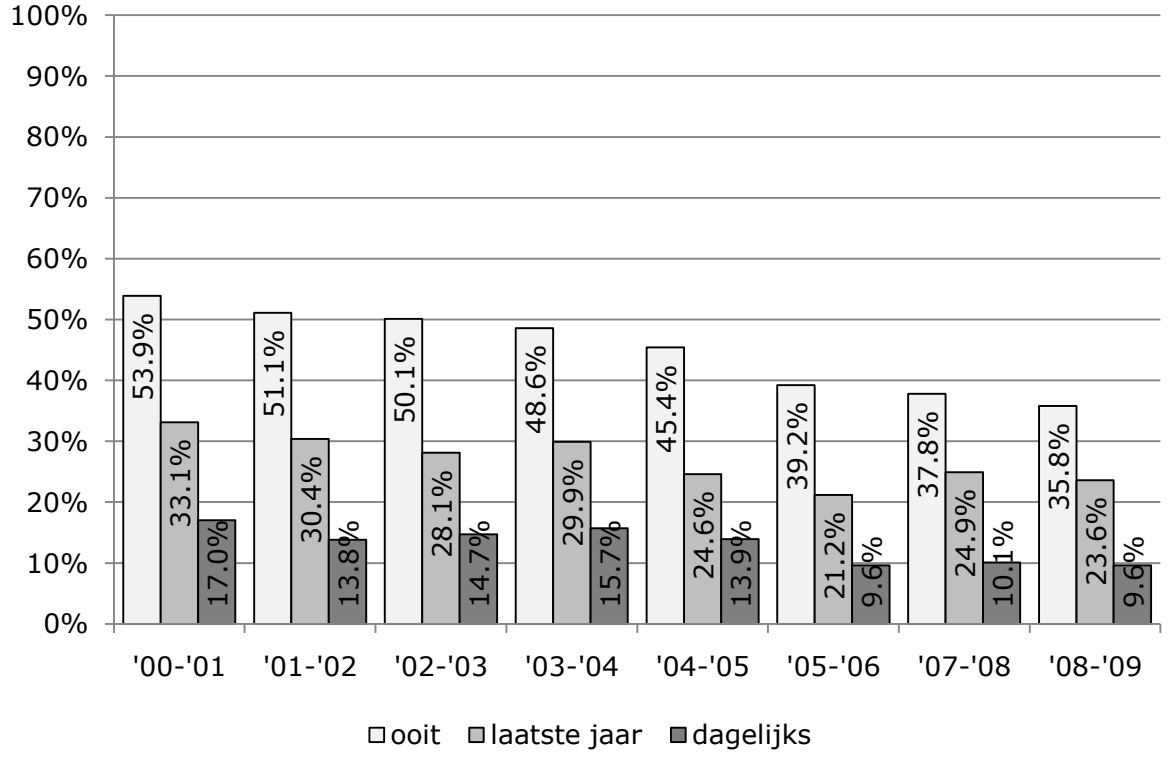

Leeftijd

De daling in levensprevalentie van tabak deed zich voor op alle leeftijden, uitgezonderd de bij 18-jarigen (tabel 23c).

Wanneer we enkel de leerlingen van 15 jaar en ouder beschouwen, is het dagelijks roken eveneens gedaald.

[18] De leerlingenbevraging loopt al sinds januari 1999, met een onderbreking tijdens het schooljaar 2006-2007. Dit wil zeggen dat we gegevens hebben van tien schooljaren. Omdat we de eerste twee schooljaren met een ietwat andere vragenlijst en een andere verwerkingsmethode werkten, kunnen we de gegevens van de schooljaren pas vanaf schooljaar 2000-2001 met elkaar vergelijken.

Jongens versus meisjes

De daling in levensprevalentie van tabak deed zich bij jongens én meisjes voor.

De laatstejaarsprevalentie van tabak daalde niet bij jongens, maar wel bij meisjes (tabel 23b).

De afname in dagelijks gebruik vanaf de leeftijd van 15 jaar deed zich bij jongens en meisjes voor.

Onderwijsvormen

De daling in levensprevalentie van tabak en van dagelijks roken vonden we terug in het ASO en in het TSO, maar niet in het BSO (tabel 23d).

Fiche alcohol

Alle leerlingen

Nog steeds het meest gebruikte psychoactieve middel:
- hoogste levensprevalentie,
- hoogste percentage regelmatig gebruik (tabel 1a).

75,4% dronk ooit alcohol (Tabel III en tabel 1a) in de bijlagen.

64,3% dronk het jaar voor de bevraging alcohol: 42,3% occasioneel en 22,0% regelmatig (Tabel III en tabel 3a in de bijlagen).

49,8% dronk de maand voor de bevraging alcohol (Tabel III en tabel 1a in de bijlagen).

De alcoholische drank die door het grootste aantal leerlingen wordt gedronken, is bier. Het is ook de drank die het meest op regelmatige basis wordt gedronken. 15,6% van alle leerlingen drinkt minstens een keer per week bier. Dit is ongeveer drie maal zo hoog als voor de andere dranken[19] (tabel 1a).

De meerderheid van de leerlingen (53,7%) dronk geen alcohol in de week voor de bevraging. Tijdens die week dronk 26,7% van de leerlingen in het weekend en 16,4% zowel in de week als in het weekend (tabel 3q).

Als leerlingen tijdens de week alcohol drinken, is dat in de meeste gevallen op woensdag: 12,4% van alle leerlingen dronk op de woensdag voor de bevraging. Maar 6 à 7% drinkt ook op andere weekdagen (tabel 3k).

Het aantal glazen dat de leerlingen drinken is lager tijdens de week dan in het weekend (tabel 3k[20]).

Tabel III: Alcoholgebruik, schooljaar '08-'09, VAD-leerlingenbevraging

alcoholgebruik	*ooit*	*laatste jaar*	*laatste maand*	*regelmatig*
alle leerlingen	75,4%	64,3%	49,8%	22,0%
12-14 jaar	56,3%	37,5%	24,7%	4,8%
15-16 jaar	88,8%	82,0%	67,6%	26,7%
17-18 jaar	93,0%	90,4%	81,2%	46,9%

Leeftijd

Hoe ouder de leerlingen, hoe meer van hen ooit en het jaar en de maand voor de bevraging alcohol hebben gedronken (Tabel III en tabel 3b in de bijlagen)[21].

Ook regelmatig alcohol drinken neemt toe met de leeftijd. 46,9% van de 17-18-jarigen drinkt regelmatig alcohol (Tabel III)[22].

[19] Regelmatig gebruik: sterkedranken: 6,0%, wijn: 4,4%, alcopops: 4,5% aperitieven: 4,4%.
[20] Zo dronk 35,3% alcohol op zaterdag; 15,6% hield het bij 1 à 2 glazen, maar 19,7% dronk er meer (13,1% zelfs 5 glazen of meer). 8,7% van de 12,4% leerlingen die op woensdag dronk, dronk 1 à 2 glazen, tegenover 1,8% die 5 glazen of meer dronk.
[21] Ooit: 12-14 jaar: 56,3%, 15-16 jaar: 88,8%, 17-18 jaar: 93,0%; laatste jaar: 12-14 jaar: 37,5%, 15-16 jaar: 82,0%, 17-18 jaar: 90,4%; laatste maand: 12-14 jaar: 30,7%, 15-16 jaar: 66,1%, 17-18 jaar: 79,4%.

40,0% van de ooit-drinkers dronk zijn of haar eerste glas alcohol op de leeftijd van 14 of 15 jaar. 14,9% van hen was jonger dan 12 bij het eerste glas. Op 12 jaar is er een sterke toename (19,2%), wat te maken kan hebben met een plechtigecommuniefeest of feest van de vrijzinnige jeugd (tabel 3p).

Hoe ouder de leerlingen, hoe meer van hen in het weekend voor de bevraging dronken en ook hoe meer zowel in de week als in het weekend dronken.

Hoe ouder de leerlingen, hoe meer glazen ze drinken (tabel 3m)[23].

Bij de jongste leerlingen heeft wijn de hoogste levensprevalentie, gevolgd door bier. De laatstejaarsprevalentie van bier en wijn bij deze leeftijdsgroep scoren even hoog, maar bier wordt het meest frequent gedronken (tabel 3i).
Bij de oudere leerlingen staat bier op nummer één, zowel qua prevalentie als qua frequentie van gebruik. Bij deze jongeren staat sterkedrank op de tweede plaats voor regelmatig gebruik.

Jonger of ouder dan 16 jaar

64,3% van de leerlingen die jonger zijn dan 16 heeft ooit alcohol gedronken; van de leerlingen van 16 jaar en ouder is dit 91,7%.

8,7% van de leerlingen jonger dan 16 drinkt regelmatig alcohol; bij de oudere leerlingen is dit 41,6% (tabel 3v).

Jongens versus meisjes

Evenveel jongens dan meisjes hebben ooit, het voorbije jaar en de voorbije maand alcohol gedronken (tabel 3b).

Er is wel een verschil in de frequentie waarmee ze alcohol drinken: 26,9% van de jongens drinkt regelmatig alcohol tegenover 17,2% van de meisjes (tabel 3b).

Jongens beginnen gemiddeld vroeger met alcohol dan meisjes. 18,6% van de jongens heeft zijn eerste glas gedronken op 11 jaar of jonger, tegenover 10,7% van de meisjes (tabel 3p).

Bijna dubbel zoveel jongens als meisjes van 16 jaar en ouder dronken zowel in de week als tijdens het weekend alcohol (18,9% versus 35,3%) (tabel 3r). Jongens en meisjes die jonger zijn dan 16 jaar verschillen niet op dit vlak[24].

Jongens drinken op woensdag en in het weekend meer glazen dan meisjes [25] (tabel 3k).

---

[22] Regelmatig gebruik: 12-14 jaar: 4,8%, 15-16 jaar: 26,7%, 17-18 jaar: 46,9%.
[23] Bijvoorbeeld op zaterdag voor de bevraging dronk van de 12-14-jarigen 1,9% 5 glazen of meer; bij de 15-16-jarigen was dit 15,6% en bij de 17-18-jarigen 29,6%.
[24] <16 jaar: geen enkele dag van de week: jongens: 71,8%, meisjes: 70,6%; enkel in het weekend: jongens: 16,8%, meisjes: 18,0%; enkel tijdens de week: jongens: 2,0%, meisjes: 2,9%; in de week én in het weekend: jongens: 9,5%, meisjes: 8,4%.
>=16 jaar: geen enkele dag van de week: jongens: 24,0%, meisjes: 32,1%; enkel in het weekend: jongens: 37,2%, meisjes: 43,7%; enkel tijdens de week: jongens: 3,5%, meisjes: 5,2%; in de week én in het weekend: jongens: 35,3%, meisjes: 18,9%.
[25] Woensdag: 2,6% van de jongens dronk 5 glazen of meer, tegenover 1,0% van de meisjes; vrijdag: 12,4% van de jongens dronk 5 glazen of meer, tegenover 4,5% van de meisjes; zaterdag: 17,7% van de jongens en meisjes 8,6% dronk 5 glazen of meer.

Meer jongens dan meisjes hebben ooit en het jaar voor de bevraging bier gedronken en meer jongens dan meisjes drinken regelmatig bier[26]; voor de andere alcoholische dranken is er geen verschil (tabel 3i).

Onderwijsvormen

De verschillen tussen de onderwijsvormen wat betreft levens-, laatstejaars- en laatstemaandprevalentie zijn niet significant (tabel 3b).

Het TSO en het BSO tellen echter in verhouding wel meer leerlingen die regelmatig alcohol drinken dan het ASO[27] (tabel 3b).

Procentueel gezien lijkt het dat er in het BSO in verhouding minder leerlingen zijn dan in de andere onderwijsvormen die jonger dan 14 jaar waren toen ze hun eerste glas dronken, maar dit verschil is niet significant (tabel 3p).

In het TSO en het BSO zijn er in verhouding meer leerlingen dan in het ASO die zowel in de week als in het weekend voor de bevraging alcohol dronken en ook meer die enkel in het weekend dronken (tabel 3q).

Er is een verschil tussen de onderwijsvormen in het aantal glazen dat de leerlingen drinken, vooral in het weekend. Zo dronk op vrijdag 8,1% van de leerlingen in het ASO minstens 5 glazen, tegenover 15,1% in het TSO en 17,4% in het BSO. Op zaterdag zijn de verschillen nog groter: respectievelijk 11,9%, 22,3% en 29,5% van de leerlingen in het ASO, TSO en BSO dronk die dag minstens 5 glazen (tabel 3o).

De leerlingen van de drie onderwijsvormen hebben ook een andere voorkeur voor de verschillende alcoholische dranken. Zo zijn alcopops en sterkedranken geliefder in het TSO en het BSO dan in het ASO. Verder staat bier in de drie onderwijsvormen weliswaar op nummer één, maar liggen de prevalentie en de gebruiksfrequentie het hoogst in het TSO. De prevalentie, maar niet de frequentie, van wijn en aperitieven ligt in verhouding hoger in het ASO en het TSO dan in het BSO (tabel 3i).

Evolutie sinds schooljaar 2000-2001[28] (Figuur 2)

Alle leerlingen

Tussen schooljaar '00-'01 en '08-'09 evolueerde de levensprevalentie van alcoholgebruik van 87,1% tot 75,4% (tabel 24a).

De daling in levensprevalentie kwam tot uiting in een daling van de levensprevalentie van alle alcoholische dranken: bier, wijn, alcopops en aperitieven[29].

De laatstejaarsprevalentie van alcohol evolueerde in diezelfde periode van 73,5% naar 64,3%.

Wanneer de laatstejaarsprevalenties van de verschillende dranken afzonderlijk worden bekeken, vonden we enkel een daling voor alcopops.

---

[26] Ooit bier: jongens: 66,6% - meisjes: 55,1%; laatste jaar bier: jongens: 54,9% - meisjes: 41,0%; regelmatig bier: jongens: 22,7% - meisjes: 8,6.
[27] ASO: 25,3%; TSO: 36,5%; BSO: 35,5% .
[28] De leerlingenbevraging loopt al sinds januari 1999, met een onderbreking tijdens het schooljaar 2006-2007. Dit wil zeggen dat we gegevens hebben van tien schooljaren. Omdat we de eerste twee schooljaren met een ietwat andere vragenlijst en een andere verwerkingsmethode werkten, kunnen we de gegevens van de schooljaren pas vanaf schooljaar 2000-2001 met elkaar vergelijken.
[29] Vanwege een verschillende bevraging kunnen we geen trendgegevens geven voor sterkedranken.

Tussen schooljaar '00-'01 en '08-'09 vonden we een dalende trend voor het regelmatig drinken van alcohol (van 29,6% in '00-'01 tot 22,0% in '08-'09); in de praktijk kwam dit neer op een dalende trend van het regelmatig drinken van bier.

Figuur 2: Evolutie sinds 2000 in levens- en laatstejaarsprevalentie en regelmatig gebruik van alcohol, VAD-leerlingenbevraging

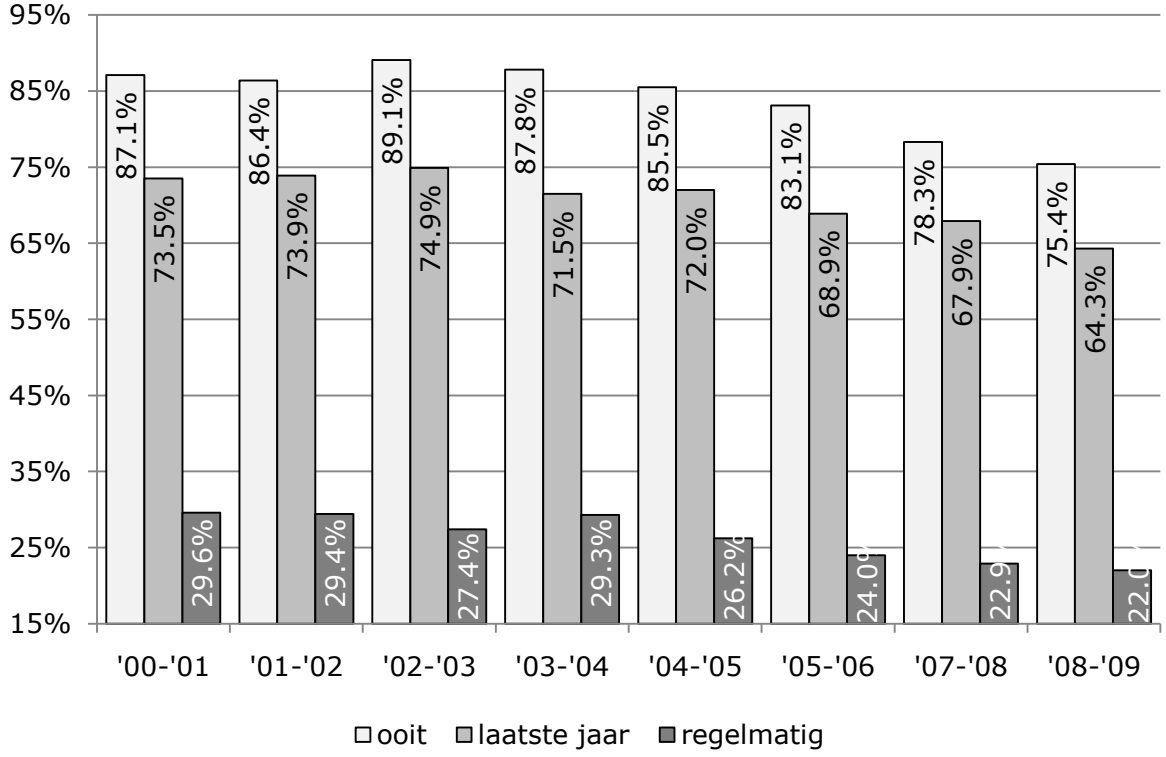

Leeftijd

De dalende trend in levens- en laatstejaarsprevalentie van alcohol deed zich voor tot en met de leeftijd van 14 jaar, maar bij de oudere leerlingen bleef de levensprevalentie op hetzelfde niveau over de jaren heen (tabel 23c). Dit was het geval voor zowel bier, wijn, alcopops als aperitieven (tabel 24c).

De daling in laatstejaarsprevalentie van alcopops kwam voor op alle leeftijden (tabel 27c).

Jongens versus meisjes

De daling in levensprevalentie van alcohol tussen schooljaar '00-'01 en '08-'09 deed zich zowel bij jongens als bij meisjes voor (tabel 24b).

De dalende trend in laatstejaarsprevalentie van alcohol bij leerlingen tot en met 14 jaar vonden we terug bij jongens en bij meisjes.

Onderwijsvormen

De levensprevalentie van alcohol daalde tussen '00-'01 en '08-'09 in het ASO en het TSO, maar niet in het BSO (tabel 24d)[30].

De laatstejaarsprevalentie van alcohol bleef in deze periode in de drie onderwijsvormen op hetzelfde niveau (tabel 24d).

[30] Ooit alcohol: ASO: van 95,1% in '00-'01 tot 87,6% in '08-'09, TSO: van 97,2% in '00-'01 tot 90,6% in '08-'09, BSO: van 86,9% in '00-'01 tot 85,7% in '08-'09.

Fiche medicatie

Alle leerlingen

87,1% van alle leerlingen heeft ooit een **lichte pijnstiller** genomen. 60,5% nam deze het afgelopen jaar; 3,7% deed dit op regelmatige basis (Tabel IV).

De helft (47,5%) van alle leerlingen heeft ooit een **zware pijnstiller** gebruikt en een kwart van hen (23,0%) ook nog het laatste jaar (Tabel IV).

Het gebruik van de andere medicijnen ligt heel wat lager: telkens ongeveer 6% gebruikte ooit een **slaapmiddel**, een **kalmeringsmiddel** en **ADHD-medicatie**. Telkens ongeveer 2% gebruikte het voorbije jaar een slaap- en een kalmeringsmiddel, uitzonderlijk op regelmatige basis. Dat is anders voor ADHD-medicatie. 4,3% gebruikte ze het voorbije jaar en de meeste (3,8%) regelmatig, wat niet verwonderlijk is gezien de aard van het medicijn. 4,0% van de leerlingen heeft ooit een **opwekmiddel** genomen (1,9% het afgelopen jaar) en 2,3% ooit **antidepressiva** (1,0% het laatste jaar) (tabel 1a).

Tabel IV: Gebruik van lichte en zware pijnstillers, schooljaar '08-'09, VAD-leerlingenbevraging

gebruik van lichte pijnstillers	*ooit*	*laatste jaar*	*regelmatig*
alle leerlingen	87,1%	60,5%	3,7%
12-14 jaar	84,6%	52,2%	3,0%
15-16 jaar	89,3%	65,5%	4,1%
17-18 jaar	89,2%	69,8%	4,0%
gebruik van zware pijnstillers	*ooit*	*laatste jaar*	*regelmatig*
alle leerlingen	47,5%	23,0%	2,0%
12-14 jaar	36,4%	15,4%	1,0%
15-16 jaar	54,7%	26,6%	2,7%
17-18 jaar	57,9%	31,4%	2,6%

Leeftijd

De levensprevalentie en het regelmatig gebruik van **lichte pijnstillers** is op verschillende leeftijden dezelfde (Tabel IV en tabel 4a in de bijlagen). Er doet zich wel een stijging voor met de leeftijd van de laatstejaarsprevalentie van lichte pijnstillers.

Zowel de levens- als de laatstejaarsprevalentie van **zware pijnstillers** nemen toe met de leeftijd (Tabel IV en tabel 4a in de bijlagen).

Met uitzonderling van lichte en zware pijnstillers verandert de prevalentie en de frequentie van het medicatiegebruik niet in functie van de leeftijd (tabellen 4c-h).

Van geen enkele bevraagde medicatiesoort stijgt of daalt regelmatig gebruik met de leeftijd (tabellen 4c-h).

Jonger of ouder dan 16 jaar

55,4% van de leerlingen die jonger zijn dan 16 gebruikte het jaar voor de bevraging lichte pijnstillers; van de leerlingen van 16 jaar en ouder is dit 68,0%.

40,9% van de leerlingen die jonger zijn dan 16 heeft ooit zware pijnstillers gebruikt; van de leerlingen van 16 jaar en ouder is dit 56,9%.

18,4% van de leerlingen jonger dan 16 gebruikte het jaar voor de bevraging zware pijnstillers; bij de oudere leerlingen is dit 29,6%.

Jongens versus meisjes

Meer meisjes dan jongens hebben ooit en tijdens het voorbije jaar **lichte pijnstillers** genomen[31]. Hetzelfde geldt voor ook voor **zware pijnstillers**[32].

Er doen zich geen verschillen voor voor slaap-, kalmerings- en opwekmiddelen en antidepressiva, maar wel voor **ADHD-medicatie**. Het is de enige bevraagde medicatiesoort die ooit en het jaar voor de bevraging door meer jongens dan meisjes werd gebruikt, (door de aard van het medicijn) vooral op regelmatige basis (tabel 4a)[33].

Onderwijsvormen

Er doen zich wat medicatiegebruik betreft slechts twee verschillen tussen de onderwijsvormen voor, en dan nog enkel op het vlak van levensprevalentie (tabellen 4b-g).

Zo telt het ASO in verhouding tot de andere onderwijsvormen de meeste leerlingen die ooit **lichte pijnstillers** hebben gebruikt en het BSO de minste (tabel 4b)[34].

Het andere verschil is in omgekeerde zin en gaat over de levensprevalentie van **ADHD-medicatie**; die ligt in verhouding het hoogst in het TSO en het BSO en het laagst in het ASO[35].

[31] Lichte pijnstillers: ooit: jongens: 81,3% - meisjes: 92,8%; laatste jaar: jongens: 50,2% - meisjes: 70,6%.
[32] Zware pijnstillers: ooit: jongens: 42,6% - meisjes: 52,3%; laatste jaar: jongens: 18,6% - meisjes: 27,2%.
[33] ADHD-medicatie: ooit: jongens 9,9% - meisjes 3,7%; laatste jaar: jongens: 6,6% - meisjes: 2,1%; regelmatig: jongens 5,9% - meisjes 1,7%.
[34] Lichte pijnstillers: ooit: ASO: 92,6% - TSO: 88,2% - BSO: 83,1%.
[35] ADHD-medicatie: ooit: ASO: 2,9% - TSO: 5,5% - BSO: 5,2%.

Fiche cannabis

Alle leerlingen

Nog steeds de meest gebruikte van alle illegale middelen is cannabis:
- hoogste levens- en laatstejaarsprevalentie,
- hoogste percentage regelmatig gebruik (tabel 1a).

18,8% heeft ooit cannabis gebruikt (Tabel V en tabel 5b in de bijlagen).

11,7% gebruikte het jaar voor de bevraging cannabis: 9,0% deed dit occasioneel en 2,7% regelmatig (Tabel V en tabel 5b in de bijlagen).

7,6% gebruikte de maand voor de bevraging cannabis (Tabel V en tabel 5b in de bijlagen).

94,1% van alle leerlingen gebruikte op geen enkele dag van de week voor de bevraging cannabis; bij 2,5% bleef het gebruik beperkt tot het weekend en 2,7% gebruikte daarnaast ook tijdens de week cannabis (tabel 5l).

Een meerderheid van de cannabisrokers rookte 1 à 2 joints op een dag.

Tabel V: Cannabisgebruik, schooljaar '08-'09, VAD-leerlingenbevraging

cannabisgebruik	*ooit*	*laatste jaar*	*laatste maand*	*regelmatig*
alle leerlingen	18,8%	11,7%	7,6%	2,7%
12-14 jaar	4,2%	2,2%	1,4%	0,4%
15-16 jaar	23,3%	14,8%	10,2%	3,0%
17-18 jaar	39,0%	24,4%	15,5%	6,0%

Leeftijd

Hoe ouder de leerlingen, hoe meer van hen ooit en het jaar en de maand voor de bevraging cannabis hebben gebruikt (Tabel V en tabellen 5a-b in de bijlage).

Ook regelmatig cannabisgebruik neemt toe met de leeftijd en is beperkt tot de leerlingen van 15 jaar en ouder.

60,5% van de ooit-gebruikers was 15 of 16 jaar bij het eerste cannabisgebruik. 21,0% van hen was jonger dan 15 jaar en 16,5% ouder dan 16 (tabel 5m).

Hoe ouder de leerlingen, hoe meer van hen tijdens de week voor de bevraging cannabis hebben gebruikt. Met het ouder worden, stijgt ook het percentage dat zowel in de week als in het weekend gebruikte[36] (tabel 5l).

[36] Weekend: 15-16 jaar: 4,0%, 17-18 jaar: 4,1%; weekend & week: 15-16 jaar: 3,0%, 17-18 jaar: 5,9%.

Jonger of ouder dan 16 jaar

8,2% van de leerlingen die jonger zijn dan 16 heeft ooit cannabis gebruikt; van de leerlingen van 16 jaar en ouder is dit 34,6%.

0,9% van de leerlingen jonger dan 16 gebruikt regelmatig cannabis; bij de oudere leerlingen is dit 5,5%.

1,3% van de min-16-jarigen gebruikte enkel in het weekend cannabis en 0,9% van hen daarnaast ook tijdens de week. Bij de leerlingen van 16 jaar en ouder is dit respectievelijk 4,3% en 5,5% (tabel 5c).

Jongens versus meisjes

Meer jongens dan meisjes hebben ooit cannabis gebruikt. In het jaar én in de maand voor de bevraging waren er in verhouding dubbel zoveel jongens dan meisjes die cannabis gebruikten. Bovendien gebruikten drie maal meer jongens dan meisjes regelmatig cannabis[37] (tabel 5b).

De beginleeftijd voor cannabisgebruik is lager voor jongens dan voor meisjes. Meer jongens dan meisjes die ooit cannabis hebben gebruikt, waren jonger dan 14 jaar bij het eerste gebruik, terwijl in verhouding meer meisjes dan jongens op dat moment minstens 16 jaar waren[38] (tabel 5m).

Bij de jongens is de groep van regelmatige gebruikers die zowel in de week als in het weekend cannabis gebruikte iets groter dan de groep die het gebruik beperkte tot het weekend; bij de meisjes is het net omgekeerd[39] (tabel 5l).

Onderwijsvormen

Het BSO telt in verhouding de meeste leerlingen die ooit, het jaar en de maand voor de bevraging cannabis hebben gebruikt en het ASO de minste. Het TSO situeert zich tussen beide, maar neigt toch meer naar het BSO dan naar het ASO[40].

De drie onderwijsvormen onderscheiden zich bovendien van elkaar in regelmatig gebruik: in het TSO gebruikten in verhouding 3 maal zoveel en in het BSO 4 maal zoveel leerlingen regelmatig cannabis dan in het ASO[41] (tabel 5b). Het gaat hier wel steeds om kleine percentages.

Tussen de onderwijsvormen verschilt ook het percentage van regelmatige cannabisgebruikers die de week voor de bevraging zowel in de week als in het weekend cannabis gebruikten: dat is het hoogst in het BSO en het laagst in het ASO[42].

---

[37] Cannabis: ooit: jongens: 22,9%, meisjes: 14,8%; laatste jaar: jongens: 15,4%, meisjes: 8,1%; laatste maand: jongens: 10,3%, meisjes: 4,9%; regelmatig: jongens: 4,1%, meisjes: 1,4%.
[38] Beginleeftijd cannabis jonger dan 14 jaar: jongens: 10,2% - meisjes: 4,6%; 14 of 15 jaar: jongens: 37,9% - meisjes: 38,0%; 16 jaar of ouder: jongens: 51,9% - meisjes: 57,4%.
[39] Cannabis enkel in het weekend: jongens: 3,2%, meisjes: 1,8%; Cannabis zowel in de week als in het weekend: jongens: 4,2%, meisjes: 1,3%.
[40] Cannabis: ooit: ASO: 20,8%, TSO: 29,7%, BSO: 34,1%; laatste jaar: ASO: 13,4%, TSO: 18,1%, BSO: 21,8%; laatste maand: ASO: 7,7%, TSO: 12,6%, BSO: 15,5%.
[41] Cannabis regelmatig gebruik: ASO: 1,6%, TSO: 5,5%, BSO: 6,3%.
[42] Cannabis zowel in de week als in het weekend: ASO: 1,6%; TSO: 5,1%; BSO: 6,8%.

In het BSO zijn er in verhouding in verhouding meer leerlingen die ooit cannabis gebruikten dan in het ASO en TSO die jonger dan 15 jaar waren bij het eerste cannabisgebruik en in het ASO zijn er meer dan in het TSO en het BSO die 15 jaar of ouder waren (tabel 5m)[43].

Evolutie sinds schooljaar 2000-2001[44] (Figuur 3)

Tussen schooljaar '00-'01 en '08-'09 evolueerde de levensprevalentie van cannabisgebruik van 23,3% tot 18,8% en de laatstejaarsprevalentie van 14,6% tot 11,7%, waarbij de dalende trend sinds schooljaar '04-'05, ondanks een daling in '05-'06, stabiliseerde (tabel 34a).

Tijdens schooljaar '00-'01 gebruikt 6,1% van de leerlingen regelmatig cannabis; tijdens schooljaar '08-'09 was dit 2,7%.

Figuur 3: Evolutie sinds 2000 in de levens- en laatstejaarsprevalentie en regelmatig gebruik van cannabis, VAD-leerlingenbevraging

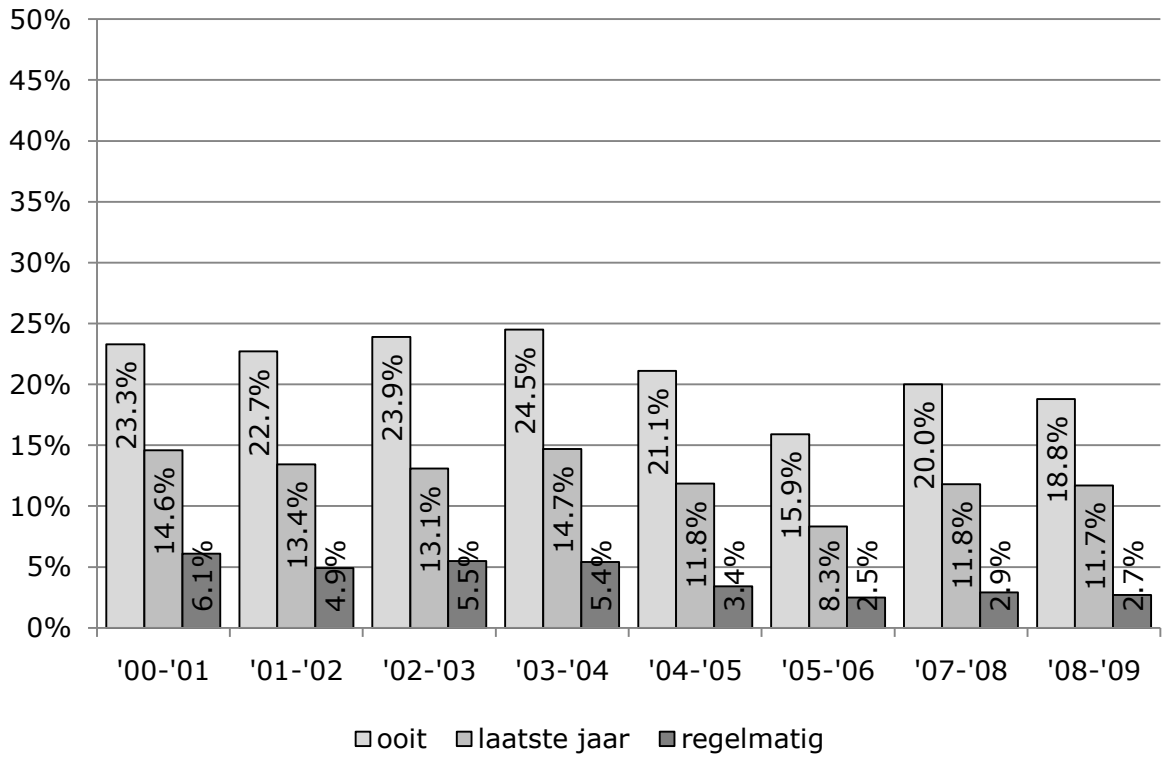

Verschillen qua gender, leeftijd onderwijsvorm

We vonden geen verschillen in trends voor het gebruik van cannabis op verschillende leeftijden, noch voor jongens of meisjes apart, noch voor leerlingen van elk van de onderwijsvormen.

[43] Beginleeftijd cannabis jonger dan 15 jaar: ASO: 15,0% - TSO: 26,8% - BSO: 26,7%; 15 of 16 jaar: ASO: 73,1% - TSO: 54,2% - BSO: 54,9%; 17 jaar of ouder: ASO: 11,8% - TSO: 18,8% - BSO: 18,5%.

[44] De leerlingenbevraging loopt al sinds januari 1999, met een onderbreking tijdens het schooljaar 2006-2007. Dit wil zeggen dat we gegevens hebben van tien schooljaren. Omdat we de eerste twee schooljaren met een ietwat andere vragenlijst en een andere verwerkingsmethode werkten, kunnen we de gegevens van de schooljaren pas vanaf schooljaar 2000-2001 met elkaar vergelijken.

Fiche andere illegale drugs dan cannabis

Alle leerlingen

Het gebruik van andere illegale drugs dan cannabis is over de totale populatie van het secundair onderwijs bekeken eerder beperkt.

5,8% heeft ooit een andere illegale drug dan cannabis gebruikt (Tabel VI en tabel 1a in de bijlagen).

3,2% gebruikte in de loop van het jaar voor de bevraging een andere illegale drug dan cannabis en 1,9% in de maand ervoor (Tabel VI en tabel 1a in de bijlagen).

Van alle illegale drugs uitgezonderd cannabis is XTC de meest gebruikte. Levens- en laatstejaarsprevalentie in dalende volgorde van deze middelen:

- XTC: 3,2% ooit en 1,6% het laatste jaar;
- cocaïne: 2,6% ooit en 1,4% het laatste jaar;
- amfetamines: 2,5% ooit en 1,3% het laatste jaar;
- tripmiddelen: 2,1% ooit en 0,8% het laatste jaar;
- GHB: 0,9% ooit en 0,5% het laatste jaar;
- heroïne: 0,7% ooit en 0,3% het laatste jaar.

Tabel VI: Gebruik van andere illegale drugs dan cannabis, schooljaar '08-'09, VAD-leerlingenbevraging

gebruik van andere illegale drugs dan cannabis	*ooit*	*laatste jaar*	*laatste maand*
alle leerlingen	5,8%	3,2%	1,9%
12-14 jaar	1,7%	0,9%	0,5%
15-16 jaar	6,9%	3,7%	2,2%
17-18 jaar	11,4%	6,6%	3,8%

Leeftijd

Hoe ouder de leerlingen, hoe meer van hen ooit en het jaar en de maand voor de bevraging andere illegale drugs dan cannabis hebben gebruikt (Tabel VI).

Bij de 12-14-jarigen heeft slechts een uitzondering één van de andere illegale drugs dan cannabis gebruikt. 3,4% van de 15-16-jarigen heeft ooit XTC gebruikt en telkens ongeveer 1,5% amfetamines, tripmiddelen en cocaïne. Ook bij de oudste leerlingen is XTC naast cannabis de meest gebruikte illegale drug: 7,4% gebruikte het ooit. 5,9% van hen gebruikte telkens ooit amfetamines en cocaïne 4,2% ooit tripmiddelen (tabellen 6a-f).

De helft van de leerlingen die ooit een andere illegale drug dan cannabis heeft gebruikt, was de eerste keer 16 of 17 jaar (tabel 5n). 37,9% van de ooit-gebruikers was 14 of 15 jaar.

Jonger of ouder dan 16 jaar

2,8% van de leerlingen die jonger zijn dan 16 heeft ooit een andere illegale drug dan cannabis gebruikt; van de leerlingen van 16 jaar en ouder is dit 10,4%.

0,8% van de leerlingen jonger dan 16 gebruikte de maand voor de bevraging een andere illegale drug dan cannabis; bij de oudere leerlingen is dit 3,5%.

Jongens versus meisjes

Veel meer jongens dan meisjes van 16 jaar en ouder gebruikte ooit en het jaar voor de bevraging een andere illegale drug dan cannabis (tabel 6a)[45].

Onderwijsvormen

De onderwijsvormen verschillen ook wat betreft de levens- en laatstejaarsprevalentie en het regelmatig gebruik van andere illegale drugs dan cannabis[46]. Deze zijn het hoogst in het BSO en het laagst in het ASO (tabel 6a).

Evolutie sinds schooljaar 2000-2001[47] (Figuur 4)

Tussen schooljaar '00-'01 en '08-'09 evolueerde de levensprevalentie van het gebruik van andere illegale drugs dan cannabis van 8,3% tot 5,8%, waarbij de daling sinds schooljaar '04-'05, ondanks een daling in '05-'06, de laatste jaren stabiliseerde (tabel 35a).

De laatstejaarsprevalentie van het gebruik van andere illegale drugs dan cannabis fluctueerde tussen schooljaar '00-'01 en '08-'09 rond 3%.

Wanneer we naar elk van de verschillende illegale drugs (geen cannabis) - XTC, amfetamines, cocaïne, tripmiddelen, heroïne - afzonderlijk kijken, dan vonden we voor geen enkele een stijgende of een dalende trend voor diezelfde periode, noch wat betreft de levens- of laatstejaarsprevalentie, noch wat betreft het regelmatig gebruik.

Verschillen qua gender, leeftijd onderwijsvorm

We vonden geen verschillen in trends voor het gebruik van cannabis en van andere illegale drugs op verschillende leeftijden, noch voor jongens of meisjes apart, noch voor leerlingen van elk van de onderwijsvormen.

[45] Andere illegale drugs dan cannabis: ooit: jongens: 7,3%, meisjes 4,4%; laatste jaar: jongens: 4,3%, meisjes: 2,2%; laatste maand: jongens: 2,6%, meisjes: 1,1%.
[46] Andere illegale drugs dan cannabis: ooit: ASO: 4,5%, TSO: 8,8%, BSO: 14,2%; laatste jaar: ASO: 2,1%, TSO: 5,4%, BSO: 8,0%; laatste maand: ASO: 1,1%, TSO: 3,3%, BSO: 4,4%.
[47] De leerlingenbevraging loopt al sinds januari 1999, met een onderbreking tijdens het schooljaar 2006-2007. Dit wil zeggen dat we gegevens hebben van tien schooljaren. Omdat we de eerste twee schooljaren met een ietwat andere vragenlijst en een andere verwerkingsmethode werkten, kunnen we de gegevens van de schooljaren pas vanaf schooljaar 2000-2001 met elkaar vergelijken.

Figuur 4: Evolutie sinds 2000 in de levens- en laatstejaarsprevalentie van andere ilegale drugs dan cannabis, VAD-leerlingenbevraging

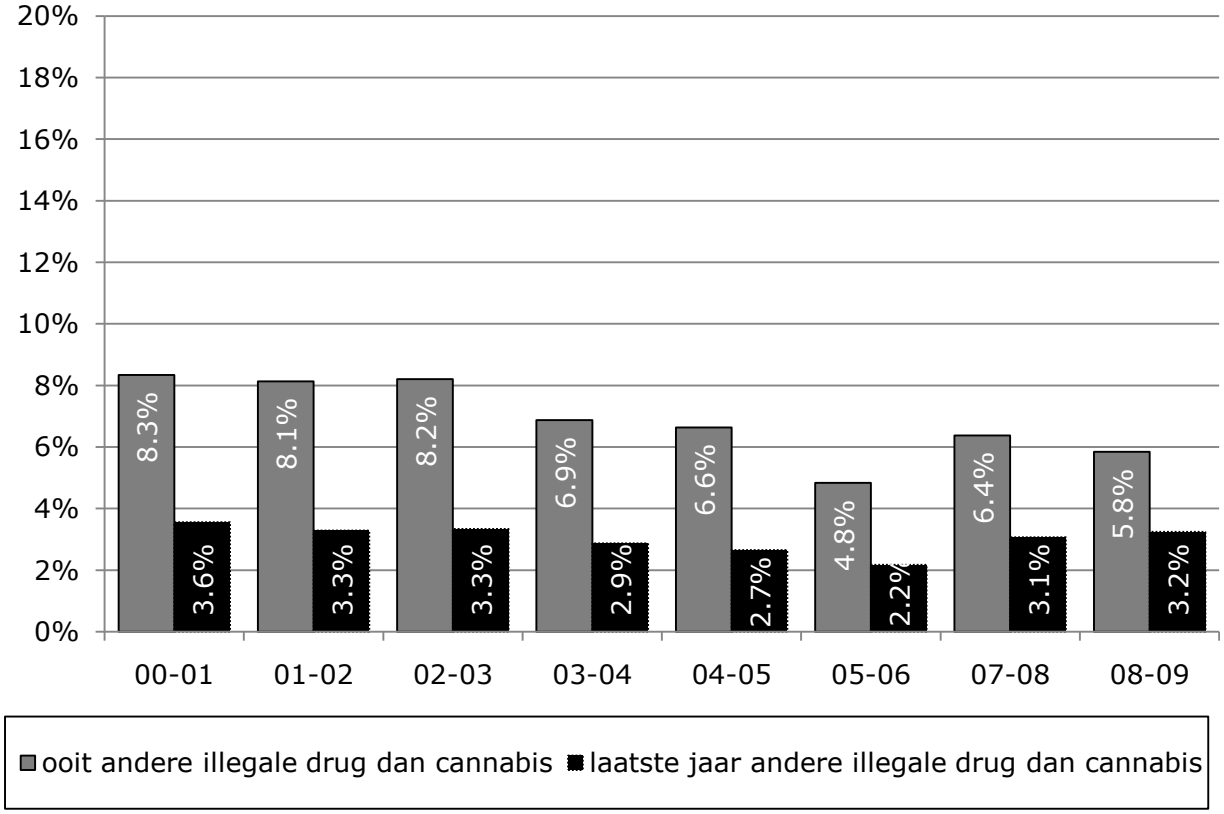

Fiche gokken

Alle leerlingen

24,6% heeft van alle leerlingen ooit op gokautomaten gespeeld. 8,6% van de leerlingen speelde het jaar voor de bevraging op gokautomaten: 7,3% deed dit occasioneel en 1,2% regelmatig (Tabel VII en tabel 7a in de bijlagen).

44,0% van alle leerlingen heeft ooit gespeeld met krasbiljetten van de Nationale Loterij. 16,9% speelde ermee in het jaar voorafgaand aan de bevraging: 15,2% deed dit occasioneel en 1,7% regelmatig (Tabel VII en tabel 7a in de bijlagen).

Tabel VII: Spelen op gokautomaten en met krasloten, schooljaar '08-'09, VAD-leerlingenbevraging

gokautomaten	*ooit*	*laatste jaar*	*regelmatig*
alle leerlingen	24,6%	8,6%	1,2%
12-14 jaar	22,5%	6,5%	0,7%
15-16 jaar	26,1%	8,7%	1,1%
17-18 jaar	26,6%	12,1%	2,2%
krasloten	*ooit*	*laatste jaar*	*regelmatig*
alle leerlingen	44,0%	16,9%	1,7%
12-14 jaar	41,5%	17,6%	1,9%
15-16 jaar	46,2%	16,2%	1,7%
17-18 jaar	45,7%	16,7%	1,4%

Leeftijd

Er doen zich, ondanks de wettelijke leeftijdsbeperkingen, geen verschillen voor tussen leerlingen van verschillende leeftijd wat betreft het spelen op gokautomaten en het spelen met krasloten van de Nationale Loterij (tabel 7c).

Jonger of ouder dan 16 jaar

23,5% van de leerlingen die jonger zijn dan 16 heeft ooit op gokautomaten gespeeld en 42,8% met krasloten; van de leerlingen van 16 jaar en ouder is dit respectievelijk 26,4% en 45,8%.

6,9% van de leerlingen jonger dan 16 heeft het jaar voor de bevraging op gokautomaten gespeeld en 17,2% met krasloten; van de leerlingen van 16 jaar en ouder is dit respectievelijk 11,1% en 16,5%.

Jongens versus meisjes

Wat betreft de bevraagde gokspelen verschillen jongens en meisjes enkel op het vlak van gokautomaten: meer jongens dan meisjes hebben er ooit op gespeeld; het verschil is nog groter wat betreft het jaar voor de bevraging[48] (tabel 7a-b).

Onderwijsvormen

Ook tussen de onderwijsvormen is het enige verschil wat betreft de bevraagde gokspelen dat meer leerlingen in het TSO en het BSO dan in het ASO het jaar voor de bevraging op gokautomaten hebben gespeeld[49] (tabel 7a-b).

[48] Gokautomaten ooit: jongens: 29,1%, meisjes: 20,2%; laatste jaar: jongens: 12,4%, meisjes: 4,8%.
[49] Gokautomaten laatste jaar: ASO: 6,1%, TSO: 11,1%, BSO: 13,4%.

Fiche motieven voor (niet-)gebruik van alcohol en cannabis

Motieven om geen alcohol te drinken

Alle leerlingen

De meest aangekruiste motieven van leerlingen die nog nooit alcohol dronken, zijn in dalende volgorde: omdat ze geen alcohol nodig hebben, omdat alcohol drinken ongezond is en omdat alcohol drinken gevaarlijk is (tabel 8a)[50].

Daarnaast duidde nog ongeveer 1 op 3 leerlingen aan: omdat ze nuchter willen blijven, omdat ze sportief zijn, omdat ze de gevolgen hebben gezien bij iemand die alcohol dronk, omdat ze een sterke persoonlijkheid hebben en omdat alcohol drinken op hun leeftijd verboden is[51].

Leeftijd

Hoe jonger de leerlingen, hoe meer van hen niet drinken omdat alcohol niet tot hun leefwereld behoort (hun vrienden gebruiken ook niet, ze hebben het nooit aangeboden gekregen, het is verboden op hun leeftijd), omdat schrik hebben voor de reactie van hun ouders en omdat ze bang zijn om een alcoholprobleem te ontwikkelen (niet meer zonder kunnen, de gevolgen gezien bij iemand die alcohol dronk) (tabel 8b).

Jongens versus meisjes

Meer meisjes dan jongens drinken niet omdat ze een sterke persoonlijkheid hebben en uit overtuiging, terwijl veel meer jongens dan meisjes niet drinken omdat ze sportief zijn (tabel 8a).

Onderwijsvormen

De onderwijsvormen verschillen niet van elkaar wat betreft de motieven die nooit-drinkers aanhalen om geen alcohol te drinken (tabel 8a).

Maar als we de invloed van leeftijd en geslacht neutraliseren, zien we dat alcohol drinken omdat het niet tot hun leefwereld behoort (hun vrienden gebruiken ook niet, ze hebben het nooit aangeboden gekregen), omdat het verboden is op hun leeftijd en omdat ze schrik hebben voor de reactie van hun ouders het meest voorkomen in het ASO en het minst in het BSO (tabel 8a).

[50] Omdat ze geen alcohol nodig hebben (76,6%), omdat alcohol drinken ongezond is (50,6%), omdat alcohol drinken gevaarlijk is (43,8%).
[51] Omdat ze nuchter willen blijven (33,8%), omdat ze sportief zijn (32,9%), omdat ze de gevolgen hebben gezien bij iemand die alcohol dronk (32,8%), omdat ze een sterke persoonlijkheid hebben (32,3%) en omdat alcohol verboden is op hun leeftijd (29,9%).

Motieven om wel alcohol te drinken

Alle leerlingen

De meest aangekruiste motieven van leerlingen waarom ze alcohol drinken, zijn in dalende volgorde: voor de gezelligheid met vrienden, omdat ze er zin in hadden, omdat het hen werd aangeboden, om zich te ontspannen en uit nieuwsgierigheid[52] (tabel 9a).

Leeftijd

Met het ouder worden gaat alcohol meer en meer deel uitmaken van de leefwereld van de leerlingen. Oudere leerlingen drinken meer dan jongere leerlingen voor de positieve effecten van alcohol (voor de gezelligheid met vrienden, omdat ze er zin in hebben) (tabel 9b).

Maar ook drinken als copingstrategie (om zich goed te voelen, om hun zorgen te vergeten, om zelfzekerder te worden, om te ontspannen, om te kunnen slapen, uit verveling, omdat ze moeilijk zonder kunnen) en alcohol drinken om dronken te worden, komen meer voor bij de oudere leerlingen dan bij de jongere. Deze motieven kunnen wijzen op een verhoogd risicogedrag (tabel 9b).

Jongens versus meisjes

Tussen jongens en meisjes doen zich vrijwel geen verschillen voor wat betreft de redenen waarom ze alcohol drinken. Het enige verschil is dat nog meer meisjes dan jongens het motief 'omdat ik er zin in had' aanduidden (tabel 9a).

Onderwijsvormen

Het verschil tussen de onderwijsvormen wat betreft de redenen waarom ze drinken, is dat in het BSO er in verhouding meer leerlingen zijn dan in het ASO die alcohol drinken als copingstrategie (tabel 9a).

Drinken uit nieuwsgierigheid komt meer voor in het ASO dan in het TSO en het BSO (tabel 9a).

[52] Voor de gezelligheid met vrienden (77,5%), omdat ze er zin in hadden (63,5%), omdat het hen werd aangeboden (38,6%), om zich te ontspannen (31,3%) en uit nieuwsgierigheid (25,2%).

Motieven om geen cannabis te gebruiken

Alle leerlingen

De meest aangekruiste motieven van leerlingen waarom ze geen cannabis gebruiken, zijn in dalende volgorde: omdat ze geen cannabis nodig hebben, omdat cannabis gevaarlijk is, omdat het ongezond is, omdat ze een sterke persoonlijkheid hebben en omdat de effecten hen niet interesseren (tabel 10a)[53].

25 à 30% duidde ook aan dat ze geen cannabis gebruiken omdat cannabis te duur is, omdat ze sportief zijn, omdat ze op den duur niet meer zonder zouden kunnen, omdat ze de reactie van hun ouders vrezen en uit overtuiging (tabel 10a)[54].

Leeftijd

Meer jongere leerlingen dan oudere leerlingen gebruiken geen cannabis om de negatieve gevolgen ervan te vermijden (ongezond, gevaarlijk, verboden) (tabel 10b).

Meer oudere leerlingen dan jongere leerlingen gebruiken geen cannabis omdat ze een sterke persoonlijkheid hebben en omdat ze geen cannabis nodig hebben (tabel 10a).

Jongens versus meisjes

Meer meisjes dan jongens gebruiken geen cannabis omdat ze een sterke persoonlijkheid hebben en uit overtuiging, terwijl veel meer jongens dan meisjes niet gebruiken omdat ze sportief zijn (tabel 10b).

Onderwijsvormen

Meer leerlingen in het ASO en het TSO dan in het BSO gebruiken geen cannabis omdat het niet tot hun leefwereld behoort (nog nooit aangeboden gekregen, vrienden gebruiken ook geen cannabis), omdat cannabisgebruik verboden is en uit schrik voor de reactie van de ouders (tabel 10a).

Meer leerlingen in het ASO dan in het TSO en het BSO gebruiken geen cannabis omdat ze een sterke persoonlijkheid hebben, uit overtuiging en omdat ze sportief zijn. Wanneer de invloed van leeftijd en geslacht niet meegerekend worden, wordt dit verschil nog groter (tabel 10a).

[53] Niet nodig (77,2%), gevaarlijk is (67,4%), ongezond (59,3%), sterke persoonlijkheid (40,6%), effecten interesseren hen niet (39,6%) en omdat het verboden is (39,5%).
[54] Omdat cannabis te duur is (31,3%), omdat ze sportief zijn (31,0%), omdat ze op den duur niet meer zonder zouden kunnen (28,4%), omdat ze de reactie van hun ouders vrezen (24,8%) en uit overtuiging (23,2%).

Motieven om wel cannabis te gebruiken

Alle leerlingen

De meest aangekruiste motieven van leerlingen om cannabis te gebruiken, zijn in dalende volgorde: voor de gezelligheid met vrienden, om te ontspannen, uit nieuwsgierigheid, om stoned te worden en omdat ze er zin in hadden (tabel 11a)[55].

Ongeveer 1 leerling op 3 gebruikt cannabis omdat het hen werd aangeboden, voor de kick, en om zich goed te voelen (tabel 11a)[56].

Leeftijd

Oudere leerlingen gebruiken meer cannabis dan jongere omdat ze er zin in hebben, voor de gezelligheid met vrienden, om zich te ontspannen en om stoned te worden (tabel 11b).

Oudere leerlingen gebruiken ook meer cannabis dan jongere om goed te kunnen slapen (tabel 11b).

Jongens versus meisjes

Meer jongens dan meisjes gebruiken cannabis omdat ze er zin in hebben, voor de gezelligheid met vrienden, om zich te ontspannen en om stoned te worden (tabel 11a).

Onderwijsvormen

Tussen de onderwijsvormen doen zich heel wat verschillen voor wat betreft de motieven waarom de leerlingen cannabis gebruiken (tabel 11a).

In het BSO zijn er meer leerlingen dan in het TSO die cannabis gebruiken als copingstrategie (om zorgen te vergeten, kunnen moeilijk zonder, om zich goed te voelen, om zelfzekerder te worden, om te kunnen slapen en uit verveling) en in het TSO meer dan in het ASO. Deze motieven kunnen wijzen op verhoogd risicogedrag (tabel 11a).

In het ASO zijn er meer leerlingen dan in het BSO die cannabis gebruiken om te experimenteren en onder sociale druk (hebben het aangeboden gekregen, om erbij te horen, voor de kick, uit nieuwsgierigheid) (tabel 11a).

[55] Voor de gezelligheid met vrienden (65,2%), om te ontspannen (51,2%), uit nieuwsgierigheid (48,0%), om stoned te worden (43,7%) en omdat ze er zin in hadden (41,4%).
[56] Omdat het hen werd aangeboden (37,3%), voor de kick (30,6%), en om zich goed te voelen (29,7%).

Verband tussen motieven voor het (niet-)gebruik van alcohol en cannabis

De motieven waarom jongeren niet drinken zijn sterk gelinkt aan de motieven die ze vermelden waarom ze geen cannabis gebruiken. Veruit de sterkste samenhang is het aanhalen van sportiviteit[57].

Ook tussen de motieven die jongeren aangeven waarom ze wel alcohol drinken en de motieven waarom ze wel cannabis gebruiken, bestaat een verband, dat weliswaar minder groot is dan voor de motieven waarom ze niet gebruiken[58].

[57] Sportiviteit: Pearson's r=0,86; sterke persoonlijkheid: r=0,69; overtuiging: r=0,67; omdat ze op den duur niet meer zonder zouden kunnen: r=0,61; niet nodig: r=0,57; schrik voor reactie van ouders: r=0,55; vrienden gebruiken ook niet: r=0,54; verboden: r=0,50; ongezond: r=0,49; te duur: r=0,46; nooit aangeboden gekregen: r=0,45; gevaarlijk: r=0,43; gevolgen gezien bij iemand die het gebruikte: r=0,37.

[58] Aangeboden gekregen: Pearson's r=0,42; om zorgen te vergeten: r=0,40; om dronken/stoned te worden: r=0,38; voor de kick: r=0,38; uit verveling: r=0,37; om erbij te horen: r=0,36; om zich goed te voelen: r=0,34; om zich zelfzekerder te voelen: r=0,30; uit nieuwsgierigheid: r=0,29; om te onstpannen: r=0,27; om goed te kunnen slapen: r=0,24; omdat ze er zin in hadden: r=0,23; voor de gezelligheid met vrienden: r=0,23; omdat ze moeilijk zonder kunnen: r=0,20.

Fiche negatieve ervaringen als gevolg van middelengebruik

Negatieve ervaringen als gevolg van alcoholgebruik

Alle leerlingen

42,5% van de leerlingen die het voorbije jaar alcohol dronken, werd hierdoor ziek (misselijk,...). Voor 32,0% bleef het bij 1 of 2 keer, maar bij 10,5% viel dit vaker voor (tabel 12b).

12,9% van de leerlingen geraakte het voorbije jaar door het gebruik van alcohol verwikkeld in een ruzie of een gevecht. Voor 9,4% bleef het bij 1 of 2 keer, maar bij 3,6% viel dit vaker voor (tabel 12b).

8,7% had seksueel contact waarvan hij/zij later spijt had (tabel 12b).

6,7% beschadigde eigendommen, 4,6% kreeg problemen op school en 3,5% met de politie (tabel 12b).

Leeftijd

Hoe ouder de leerlingen die het laatste jaar alcohol dronken, hoe meer van hen hierdoor negatieve gevolgen hadden ervaren (tabel 12f).

Het enige waarin zich géén verschil voordeed met de leeftijd, was problemen op school krijgen als gevolg van alcoholgebruik (tabel 12f).

Jongens versus meisjes

Meer jongens dan meisjes die het laatste jaar alcohol hebben gedronken, werden geconfronteerd met negatieve gevolgen van hun alcoholgebruik. Meer jongens dan meisjes kwamen hierdoor terecht in een ruzie of gevecht, beschadigden eigendommen en kregen problemen met de politie (tabel 12b).

Onderwijsvormen

Ook tussen de onderwijsvormen deden zich op dit vlakken verschillen voor wat betreft negatieve ervaringen door alcoholgebruik (tabel 12d).

In het TSO en het BSO kwamen de leerlingen in verhouding meer in de problemen als gevolg van hun alcoholgebruik dan de leerlingen in het ASO. Het gaat vooral om meer betrokken te geraken in een ruzie of gevecht en om meer problemen te krijgen met de politie (tabel 12d).

Negatieve ervaringen als gevolg van illegaledruggebruik

Alle leerlingen

33,8% van de leerlingen die het jaar voor de bevraging cannabis en/of andere illegale drug gebruikten (12,3% van alle leerlingen) werd hierdoor ziek: voor 29,7% bleef het bij 1 à 2 keer, voor 4,2% gebeurde dit vaker (tabel 13b).

12,4% van de leerlingen die het jaar voor de bevraging cannabis en/of andere illegale drug gebruikten raakte verwikkeld in een ruzie of gevecht, 11,9% van hen kreeg hierdoor problemen op school en 9,0% kreeg problemen met de politie, 7,3% beschadigde eigendommen en 6,5% had seksueel contact waarvan hij of zij de dag nadien spijt had (tabel 13b).

Leeftijd

Het enige leeftijdsverschil dat zich voordoet wat betreft negatieve gevolgen door het gebruik van illegale drugs, is dat in verhouding meer van de jongere leerlingen die illegale drugs gebruiken hierdoor terechtkomen in een ruzie of gevecht dan oudere leerlingen die illegale drugs gebruiken (tabel 13f).

Jongens versus meisjes

Evenveel jongens dan meisjes die illegale drugs gebruiken, beleven negatieve evaringen als gevolg van dit gebruik (tabel 13b).

Onderwijsvormen

Tussen de onderwijsvormen doen zich wel verschillen voor wat betreft negatieve ervaringen door het gebruik van illegale drugs (tabel 13d).

In het TSO en het BSO kwamen de leerlingen in verhouding meer in de problemen als gevolg van het gebruik van illegale drugs dan de leerlingen in het ASO. Het gaat vooral om meer betrokkenheid bij een ruzie of gevecht, problemen met de politie, problemen op school, en seksuele contacten waarvan ze nadien spijt hadden (tabel 13d).

Verband tussen negatieve ervaringen als gevolg van alcoholgebruik en van het gebruik van illegale drugs

Jongeren die door alcohol te drinken in een ruzie of gevecht zijn beland, lopen 12 keer meer kans om dit voor te hebben door het gebruik van illegale drugs dan jongeren die alcohol dronken en illegale drugs hebben gebruikt zonder te hebben ruzie gemaakt of gevochten (OR=12,06)[59].

Jongeren die door alcohol te drinken seksueel contact hadden waarvan ze nadien spijt hadden, lopen bijna 16 keer meer kans om dit voor te hebben door het gebruik van illegale drugs dan jongeren die alcohol dronken en illegale drugs hebben gebruikt maar geen seksueel contact hadden waarvan ze nadien spijt hadden (OR=15,73).

[59] Berekend op leerlingen die het jaar voor de bevraging alcohol hebben gedronken en illegale (voornamelijk cannabis) drugs hebben gebruikt (n=764). OR staat voor Odd's Ratio.

Eenzelfde, maar kleiner risico doet zich voor bij problemen op school (OR=7,43); beschadigen van eigendommen (OR=6,80) en problemen met de politie (OR=6,26).

Wellicht is het beleven van negatieve ervaringen niet altijd even gemakkelijk toe te schrijven aan hetzij alcoholgebruik, hetzij het gebruik van illegale drugs bij jongeren die beide gebruiken.

Fiche middelengebruik van de vrienden

Aan de jongeren werd gevraagd welke reactie ze zouden verwachten van hun vrienden indien ze zelf cannabis zouden proberen / gebruiken. Met andere woorden, het gaat hier om de ***perceptie*** van de jongeren over het middelengebruik in hun vriendenkring.

Alle leerlingen

73,2% van de leerlingen heeft minstens één vriend(in) die sigaretten **rookt**; voor 28,5% geldt dit voor minstens de helft van hun vriendenkring (tabel 14a).

83,4% van de leerlingen heeft minstens één vriend(in) die **alcohol drinkt**; voor 55,8% geldt dit voor minstens de helft van hun vriendenkring (tabel 14a).

57,1% van de leerlingen heeft minstens één vriend(in) die **minstens één keer per maand dronken** is; voor 24,1% geldt dit voor minstens de helft van hun vriendenkring (tabel 14a).

39,8% van de leerlingen heeft minstens één vriend(in) die **cannabis gebruikt**; voor de meerderheid van hen (31,2%) maken cannabisgebruikers ***minder*** dan de helft van hun vriendenkring uit (tabel 14a).

19,4% de leerlingen heeft minstens één vriend(in) die **andere illegale drugs dan cannabis gebruikt**; voor de meerderheid van hen (16,9%) maken deze gebruikers ***minder*** dan de helft van hun vriendenkring uit (tabel 14a).

Leeftijd

Het middelengebruik in de vriendenkring stijgt sterk met de leeftijd, dit is:

- het aantal leerlingen dat vrienden heeft die roken, drinken, maandelijks dronken zijn, cannabis gebruiken en andere illegale drugs stijgt (tabel 14b);
- het aantal leerlingen voor wie deze vrienden minstens de helft van de vriendenkring uitmaken, stijgt (tabel 14b).

Jongens versus meisjes

Het middelengebruik van vrienden verschilt niet tussen jongens en meisjes (tabel 14a).

Onderwijsvormen

Op het vlak van hoeveel van hun vriend(inn)en alcohol drinken, verschillen leerlingen uit de drie onderwijsvormen niet. Wat betreft het gebruik van de andere middelen is dit wel het geval (tabel 14c).

Het TSO en het BSO tellen in verhouding meer leerlingen die minstens één vriend(in) hebben die rookt, minstens één keer per maand dronken is, cannabis en andere illegale drugs gebruikt dan in het ASO (tabel 14c).

Het TSO en het BSO tellen in verhouding meer leerlingen voor wie minstens de helft van hun vriendenkring bestaat uit sigaretten roken en uit leerlingen die maandelijks dronken zijn dan in het ASO (tabel 14c).

Het TSO telt in verhouding meer leerlingen voor wie minstens de helft van hun vriendenkring bestaat uit jongeren die alcohol drinken dan in het ASO en het BSO.

Het BSO telt in verhouding meer leerlingen voor wie minstens de helft van hun vriendenkring bestaat uit gebruikers van cannabis dan in het ASO (tabel 14c).

Fiche eigen houding tegenover het cannabisgebruik van een goede vriend

Alle leerlingen

Indien een goede vriend(in) van hen cannabis gebruikt, dan zou 55,2% van de leerlingen bezorgd zijn en de vriend in kwestie hierover aanspreken (tabel 15).

11,7% zou wel bezorgd zijn, maar zou die vriend toch niet aanspreken.

23,6% zou zich er niet aan storen omdat ze dat de eigen keuze van die vriend vinden waarmee ze niets te maken hebben (tabel 15).

8,3% zou zich er niet aan storen omdat ze dat niet verkeerd vinden (tabel 15).

1,1% van de leerlingen zou dit gebruik goedvinden (tabel 15).

Er is een sterk verband tussen de verwachte reactie op eigen gebruik (zie fiche op p. 51) en de wijze waarop leerlingen reageren als hun vrienden cannabis gebruiken (tabel 16e).

Leeftijd

Het percentage van de leerlingen dat zegt zich er niet aan te storen indien een goede vriend(in) cannabis zou gebruiken omdat ze vinden dat dit de keuze van hun vrienden is, stijgt met de leeftijd.

Hetzelfde geldt voor percentage dat zich niet zou storen aan het cannabisgebruik van een goede vriend omdat ze dat niet verkeerd vinden (tabel 15).

Het percentage van de leerlingen dat bezorgd zou zijn en al dan niet zou reageren, neemt af bij oudere leerlingen (tabel 15)[60].

Op elke leeftijd is er slechts een klein percentage (±1%) dat cannabisgebruik door een goede vriend(in) zou goedkeuren (tabel 15)[61].

Jongens versus meisjes

Veel meer meisjes dan jongens zouden bezorgd zijn over het cannabisgebruik van een goede vriend(in). Het verschil zit vooral in het percentage dat uit bezorgdheid de vriend(in) in kwestie zou aanspreken (tabel 15).

Veel meer jongens dan meisjes zouden zich er niet aan storen, enerzijds omdat ze dit beschouwen als de eigen keuze van de vriend(in) en anderzijds omdat ze het niet verkeerd vinden (tabel 15)[62].

Zowel bij jongens als bij meisjes is er slechts een kleine groep die cannabisgebruik door een goede vriend(in) zou goedkeuren (tabel 15)[63].

---

[60] Zou zich er niet storen, want niet verkeerd: 12-14 jaar: 2,3%, 15-16 jaar: 10,1%, 17-18 jaar: 16,6%; niet storen, zijn keuze: 12-14 jaar: 18,6%, 15-16 jaar: 26,1%, 17-18 jaar: 29,3%; bezorgd maar niet aanspreken: 12-14 jaar: 13,3%, 15-16 jaar: 11,6%, 17-18 jaar: 9,2%; bezorgd en aanspreken: 12-14 jaar: 64,9%, 15-16 jaar: 51,2%, 17-18 jaar: 43,4%.

[61] Dat zou ik goed vinden: 12-14 jaar: 0,9%, 15-16 jaar: 1,0%, 17-18 jaar: 1,5%.

[62] Goed vinden: jongens: 1,8%, meisjes: 0,5%; niet storen, want niet verkeerd: jongens: 10,9%, meisjes: 5,8%; niet storen, zijn keuze: jongens: 30,6%, meisjes: 16,7%; bezorgd maar niet aanspreken: jongens: 12,0%, meisjes: 11,4%; bezorgd en aanspreken: jongens: 44,6%, meisjes: 65,7%.

[63] Dat zou ik goed vinden: jongens 1,8%, meisjes 0,5%.

Onderwijsvormen

Het ASO telt in verhouding de meeste leerlingen die uit bezorgdheid de vriend(in) in kwestie zouden aanspreken (tabel 15).

In het TSO en het BSO zijn er meer leerlingen dan in het ASO die vinden dat cannabisgebruik een eigen keuze is waarmee ze niets te maken hebben en die vinden dat cannabisgebruik niet verkeerd is (tabel 15)[64].

In de drie onderwijsvormen is er slechts een klein percentage dat zegt dat ze het goed zouden vinden indien een goede vriend(in) cannabis zou gebruiken (tabel 15)[65].

[64] Zou zich er niet aan storen, want niet verkeerd: ASO: 9,2%, TSO: 13,6%, BSO: 13,0%; niet storen, zijn keuze: ASO: 24,1%, TSO: 27,3%, BSO: 30,2%; bezorgd maar niet aanspreken: ASO: 11,3%, TSO: 10,7%, BSO: 10,7%; bezorgd en aanspreken: ASO: 54,7%, TSO: 47,0%, BSO: 43,8%.
[65] Zou dit goed vinden: ASO: 0,7%, TSO: 1,4%, BSO: 2,4%.

Fiche verwachte reactie van vrienden en ouders op hun cannabisgebruik

Alle leerlingen

Indien ze zelf cannabis zouden **proberen**, verwacht 71,8% van de leerlingen dat hun **beste vrienden** dit zouden afkeuren.
23,3% van de leerlingen denkt dat hun beste vrienden hierop niet zouden reageren en 4,9% verwacht van hen een goedkeuring (tabel 16a).

Indien ze zelf cannabis zouden **gebruiken**, verwacht 82,6% van de leerlingen dat hun **beste vrienden** dit zouden afkeuren.
14,3% van de leerlingen denkt dat hun beste vrienden hierop niet zouden reageren en 3,1 verwacht van hen een goedkeuring (tabel 16b).

Met andere woorden, een aantal leerlingen denkt dat hun beste vrienden een onderscheid maken tussen proberen en gebruik van cannabis en dat ze vooral niet reageren op proberen van cannabis (tabel 16e).

Indien ze zelf cannabis zouden **gebruiken**, verwachten veruit de meeste leerlingen (98,3%) dat hun **ouders** dit zouden afkeuren.
Slechts enkelen (1,4%) denken dat hun ouders hierop niet zouden reageren of dat ze het zouden goedkeuren (0,3%) (tabel 16c). Bij de leerlingen die nooit cannabis gebruikten is dit 1,1%, bij de leerlingen die ooit cannabis gebruikten maar het afgelopen jaar niet meer 3,1% en bij de leerlingen die cannabis gebruiken 5,3%. De verwachting dat hun ouders cannabisgebruik expliciet zou goedkeuren zien we enkel bij gebruikers.

Er is een sterk verband tussen de verwachte reactie op eigen proberen / gebruik van cannabis (tabel 16a-b) en de wijze waarop leerlingen reageren als hun vrienden cannabis gebruiken (zie fiche op p. 49).

Leeftijd

Zowel voor proberen als voor gebruik van cannabis verwachten jongere leerlingen eerder een afkeuring van hun beste vrienden dan oudere leerlingen en minder dat ze er niet op zouden reageren of dat ze het zouden goedkeuren (tabel 16a-b).

Met het ouder worden stijgt het percentage leerlingen dat denkt dat hun beste vrienden een onderscheid maken tussen proberen en gebruik (tabel 16a-b).

Jongere leerlingen verwachten vrijwel dezelfde reactie van hun ouders op cannabisgebruik als oudere leerlingen (tabel 16e).

Jongens versus meisjes

Meer meisjes dan jongens verwachten een afkeuring van hun beste vrienden op zowel proberen als gebruik van cannabis. Meer jongens dan meisjes denken dat hun beste vrienden hierop niet zouden reageren of dit zouden goedkeuren (tabel 16a-b).

Jongens en meisjes verwachten vrijwel dezelfde reactie van hun ouders op cannabisgebruik (tabel 16c).

Onderwijsvormen

Tussen de onderwijsvormen is er geen verschil in de antwoorden op deze vragen (tabel 16a-d).

Verwachte reactie van beste vrienden op cannabisgebruik vergeleken met eigen reactie op cannabisgebruik door vrienden

Er is een sterke samenhang tussen de reactie die leerlingen verwachten van hun beste vrienden indien ze cannabis zouden gebruiken en de manier waarop ze zelf zouden reageren indien een goede vriend(in) cannabis zou gebruiken[66]. De leerlingen verwachten in grote mate eenzelfde reactie van hun vrienden indien ze zelf cannabis zouden gebruiken als ze zelf zouden geven indien een goede vriend cannabis zou gebruiken (tabel 16e). Dit verband kan niet worden verklaard door het eigen gebruik en ook niet door het cannabisgebruik in de vriendengroep. Het verband tussen de eigen en de verwachte reactie op cannabisgebruik is dus even groot, ongeacht hoeveel van hen of van hun vrienden gebruiken.

[66] Verband tussen eigen reactie op gebruik vriend en verwachte reactie van een vriend indien ze zelf cannabis zouden proberen: Spearman's ρ =0,46; Verband tussen eigen reactie op gebruik vriend en verwachte reactie van een vriend indien ze zelf cannabis zouden gebruiken: Spearman's ρ =0,40.

Fiche beschikbaarheid van illegale middelen

Alle leerlingen

36,1% van alle leerlingen zegt dat ze gemakkelijk aan **cannabis** zouden geraken, 19,3% zegt niet te weten of ze eraan zouden kunnen geraken en 44,6% zegt van niet (tabel 17a).

Minder leerlingen, maar toch nog altijd 26,4%, zeggen dat ze ook gemakkelijk aan **andere illegale drugs dan cannabis** zouden geraken. 24,0% zegt niet te weten of ze dit zouden kunnen en 49,6% zegt van niet (tabel 17b).

Twee derde van de leerlingen die zeggen dat ze gemakkelijk aan cannabis geraken, geraken ook gemakkelijk aan andere illegale drugs[67]. Hetzelfde geldt voor de leerlingen die niet gemakkelijk aan cannabis kunnen geraken of die niet weten of ze dat zouden kunnen. 43,0% van alle leerlingen denkt aan geen van beide gemakkelijk aan te kunnen geraken, 24,6% denkt aan beide gemakkelijk aan te geraken en 16,8% weet het niet voor geen van beide (Tabel VIII).

Ongeveer een derde van de leerlingen die zeggen dat ze gemakkelijk aan cannabis zouden geraken, kunnen niet aan andere illegale drugs geraken of weten niet of ze dat kunnen[68].

Tabel VIII: Beschikbaarheid van cannabis versus dat van andere illegale drugs, schooljaar '08-'09, VAD-leerlingenbevraging

		zou je gemakkelijk aan cannabis kunnen geraken		
		neen	*ja*	*weet niet*
zou je gemakkelijk aan andere illegale drugs kunnen geraken	*neen*	43,0%	5,2%	1,5%
	ja	0,7%	24,6%	1,0%
	weet niet	1,1%	6,1%	16,8%

Leeftijd

Het percentage dat zegt dat ze gemakkelijk aan zowel **cannabis** als **andere illegale drugs** zouden geraken, stijgt sterk met de leeftijd (tabel 17a-b)[69].

Jongens versus meisjes

Hoewel de cijfers anders doen vermoeden is er geen verschil tussen jongens en meisjes wat betreft het denken dat ze gemakkelijk aan **cannabis** geraken. Dit is wel het geval voor gemakkelijk aan **andere illegale drugs** te geraken, meer jongens dan meisjes denken dat ze hieraan gemakkelijk zouden kunnen geraken[70] (tabel 17a-b).

[67] 24,6%/(5,2%+24,6%+6,1%)=68,5%.
[68] (5,2% + 6,1%)/(5,2%+24,6%+6,1%)=31,5%.
[69] Cannabis: 12-14 jaar: 15,8%, 15-16 jaar: 44,3%, 17-18 jaar: 62,3%; andere illegale drugs: 12-14 jaar: 11,4%, 15-16 jaar: 32,0%, 17-18 jaar: 45,9%.
[70] Cannabis: jongens: 40,6%, meisjes: 31,6% (niet significant); andere illegale drugs: jongens: 30,7%, meisjes: 22,1%.

Onderwijsvormen

In de drie onderwijsvormen wordt de beschikbaarheid van **cannabis** door de leerlingen hetzelfde ervaren (tabel 17a-b)[71].

Dit geldt niet voor de beschikbaarheid van **andere illegale drugs dan cannabis**: in het ASO zijn er in verhouding veel minder leerlingen die gemakkelijk aan adere illegale drugs dan cannabis zouden geraken dan in het TSO en het BSO[72].

[71] Beschikbaarheid van cannabis: ASO: 45,7%, TSO: 52,4%, BSO: 46,3%.
[72] Beschikbaarheid van andere illegale drugs dan cannabis: ASO: 29,1%, TSO: 40,3%, BSO: 38,0%.

Fiche vertrouwenspersonen bij problemen met alcohol of illegale drugs

Alle leerlingen

Indien de leerlingen een probleem zouden hebben met alcohol of andere drugs, dan zou 88,0% van hen ermee naar een vriend(in) stappen, 48,7% naar de ouders en 42,6% naar een broer of zus.

32,6% van de leerlingen zou naar De DrugLijn bellen, 28,9% naar een favoriete leerkracht stappen, 26,5% naar het JAC, 26,4% naar andere familieleden, 22,5% naar het CLB en 24,3% naar een vertrouwensleerkracht (tabel 18a).

Leeftijd

Hoe jonger de leerlingen, hoe meer van hen leerkrachten in vertrouwen zouden nemen of naar de stap naar de hulpverlening zou zetten (CGG, JAC, De DrugLijn).

Het percentage van de leerlingen dat naar een vertrouwensleerkracht zou stappen met een alcohol- of drugprobleem daalt met de leeftijd. Dit is niet het geval voor een favoriete leerkracht, met andere woorden, een leerkracht die ze zelf kiezen.

Hoe jonger de leerlingen, hoe meer van hen hun ouders in vertrouwen zouden nemen.

Hoe ouder, hoe meer van hen zich zouden wenden tot een vriend(in) (tabel 18b).

Geslacht

Nog meer meisjes dan jongens zouden een vriend(in) in vertrouwen nemen (tabel 18a).

Onderwijsvormen

Leerlingen in het ASO zouden eerder naar De DrugLijn bellen of naar het JAC gaan dan leerlingen in het TSO en BSO (tabel 18a).

Fiche perceptie van de schadelijkheid van tabak, alcohol en cannabis

Alle leerlingen

Tabak

44,0% van alle leerlingen vindt af en toe een sigaret roken (eerder) schadelijk, maar nog iets meer leerlingen (49,6%) vinden van niet.

De meeste leerlingen (89,5%) zijn het erover eens dat één pakje per dag roken (eerder) schadelijk is (tabel 19a-b).

Alcohol

56,3% van alle leerlingen vindt bijna elke dag 1 of 2 glazen alcohol drinken (eerder) schadelijk, maar 37,7% denkt dat dit (eerder) niet schadelijk is.

Veel meer leerlingen (87,5%) vinden bijna elke dag 4 of 5 glazen alcohol drinken (eerder) schadelijk.

75,2% van de leerlingen zegt dat elk weekend meer dan 5 glazen alcohol drinken (eerder wel) schadelijk is (tabel 19a-b).

Cannabis

69,6% van alle leerlingen meent dat af en toe een joint roken (eerder) schadelijk is, maar 22,5% denkt (eerder) van niet.

Bijna elke dag cannabis roken vindt 88,1% van de leerlingen (eerder) schadelijk (tabel 19a-b).

Leeftijd

Tabak

Hoewel de percentages misschien anders zouden doen vermoeden, heeft de leeftijd van de leerlingen geen invloed op de perceptie van de schadelijkheid van af en toe roken en één pakje per dag roken (tabel 19e-f).

Alcohol

De schadelijkheid van bijna dagelijks 1 of 2 glazen en 4 of 5 glazen drinken wordt niet verschillend ingeschat door leerlingen van verschillende leeftijden.

De perceptie van de schadelijkheid van elk weekend meer dan 5 glazen drinken verandert wel in functie van de leeftijd: met het ouder worden daalt het percentage dat meent dat dit (eerder) schadelijk is. In het weekend veel drinken komt ook het meest voor bij de oudste leerlingen (tabel 19e-f).

Cannabis

Hoe ouder de leerlingen, hoe meer van hen menen dat af en toe een joint roken (eerder) niet schadelijk is, maar er zijn ook meer cannabisgebruikers onder de oudere leerlingen dan onder de jongere.

Leeftijd of cannabisgebruik spelen geen rol in de inschatting van de schadelijkheid van bijna dagelijks cannabis roken; dat wordt door de overgrote meerderheid van de leerlingen als schadelijk gezien (tabel 19e-f). Wanneer we enkel de leerlingen in beschouwing nemen die regelmatig cannabis gebruiken is er echter wel een verschil merkbaar: in deze groep van leerlingen zijn er meer dan bij de occasionele gebruikers en niet-gebruikers van cannabis die bijna dagelijks cannabis gebruiken (eerder) niet schadelijk vinden[73]. Toch zegt nog altijd 80,5% van de regelmatige gebruikers dat bijna dagelijks cannabis gebruiken (eerder wel) schadelijk is.

Jongens versus meisjes

Het geslacht van de leerlingen heeft geen invloed op de perceptie van de schadelijkheid van matig en intensief gebruik van tabak en cannabis (tabel 19a-b).

Er is wel een verschil in de wijze waarop ze de schadelijkheid van alcoholgebruik inschaten, niet zozeer wat betreft bijna dagelijks 4 à 5 glazen en elk weekend meer dan 5 glazen drinken, maar wel wat betreft het bijna dagelijks drinken van 1 of 2 glazen alcohol. Dit wordt door meer meisjes dan jongens (eerder) schadelijk gezien (tabel 19a-b)[74].

Onderwijsvormen

Het BSO telt meer leerlingen dan de andere onderwijsvormen die zeggen niet te weten hoe schadelijk matiger en intensief gebruik van tabak, alcohol en cannabis is.

Over de hele lijn zijn er in het BSO in verhouding minder leerlingen dan in het ASO en het TSO die menen dat matiger en intensief gebruik van tabak, alcohol en cannabis schadelijk is[75]. Tussen ASO en TSO zijn de verschillen minder groot. Het enige verschil is dat in het ASO meer leerlingen zijn die elk weekend meer dan 5 glazen drinken als (eerder) schadelijk inschatten.

[73] Bijna dagelijks cannabis roken is (eerder) schadelijk: nooit cannabis gebruikt: 94,1%, ooit, maar niet het voorbije jaar: 96,3%, occasioneel: 92,5%, regelmatig: 80,5%.
[74] Elke dag 1 of 2 glazen is (eerder) schadelijk: jongens: 51,1%, meisjes: 61,5%.
[75] af en toe roken is (eerder) schadelijk: ASO 46,6% - TSO 40,5% - BSO 32,9%; een pakje per dag roken is (eerder) schadelijk: ASO 97,5% - TSO 93,4% - BSO 78,8%; bijna dagelijk 1 à 2 glazen drinken is (eerder) schadelijk: ASO 63,4% - TSO 53,1% - BSO 43,1%; bijna dagelijks 4 à 5 glazen drinken is (eerder) schadelijk: ASO 96,0% - TSO 90,9% - BSO 76,2%; elk weekend meer dan 5 glazen drinken is (eerder) schadelijk: ASO 81,3% - TSO 71,8% - BSO 62,7%; af en toe een joint roken is (eerder) schadelijk: ASO 73,5% - TSO 65,3% - BSO 53,8%; bijna dagelijks cannabis roken is (eerder) schadelijk: ASO 97,2% - TSO 91,3% - BSO 76,9%.

Fiche kennis over de effecten van de verschillende middelen

Alle leerlingen[76]

Met uitzondering van alcohol, zegt ongeveer 40% dat ze de effecten van de verschillende middelen - tabak, cannabis, XTC en amfetamines - niet kennen. Hoewel dit cijfer minder hoog is voor alcohol, is dat toch nog altijd 20% (tabel 20a).

9,1% van de leerlingen weet dat tabak ook een stimulerend middel is. 51,6% duidde aan dat het ontspannend werkt. 9,3% dacht dat het hallucinogeen werkt (tabel 20a).

43,0% van de leerlingen weet dat alcohol een ontspannend effect heeft. 41,0% zegt dat alcohol de waarneming beïnvloedt en 24,7% dat het stimulerend werkt (tabel 20a).

39,7% van de leerlingen weet dat cannabis een hallucinogeen is. 33,4% zegt dat cannabis ontspannend werkt en 14,3% zegt dat het stimulerend werkt (tabel 20a).

44,8% van de leerlingen weet dat XTC stimulerend werkt en 22,4% is op de hoogte van de hallucinogene werking van XTC. 6,4% zegt dat XTC een ontspannend middel is (tabel 20a).

Leeftijd

Hoe jonger de leerlingen, hoe meer van hen zeggen dat ze niet weten wat de effecten zijn van de bevraagde middelen. Toch is er ook bij de oudste leerlingen nog een vrij grote groep die zegt de effecten niet te kennen. Voor XTC is dit 31,4%, voor amfetamines 30,9%, voor tabak 24,6%, voor cannabis 21,6% en voor alcohol 6,8% (tabel 20b).

Met de leeftijd stijgt het percentage van de leerlingen die aanduidden dat tabak, alcohol en cannabis ontspannend werken (tabel 20b).

Hoe ouder de leerlingen, des te minder ze zeggen dat tabak de waarneming beïnvloedt. Voor alle andere middelen geldt net het omgekeerde: met de leeftijd stijgt het percentage leerlingen dat zegt dat deze middelen een hallucinogeen effect hebben (tabel 20b).

Oudere leerlingen zijn beter op de hoogte van het stimulerende effect van XTC en amftamines dan jongere leerlingen (tabel 20b).

Jongens versus meisjes

Het enige verschil tussen jongens en meisjes is dat meer meisjes dan jongens zeggen dat alcohol stimulerend werkt (tabel 20a).

Onderwijsvormen

Er heerst meer onzekerheid over de kennis van de effecten van deze middelen onder de leerlingen in het BSO dan in het ASO (tabel 20b).

In het BSO wijzen minder leerlingen dan in het ASO en het TSO op het ontspannende effect van tabak (tabel 20b).

[76] Kanttekening bij de tabellen: de som van de percentages van de antwoorden per middel is groter dan 100% omdat de leerlingen meerdere antwoorden kunnen invullen.

Het ASO telt van de drie onderwijsvormen de meeste leerlingen die weten dat XTC een hallucinogeen is en dat XTC en amfetamines stimulantia zijn. Het BSO telt de minste leerlingen die weten dat amfetamines stimulantia zijn en dat XTC een hallucinogeen middel is. Het verschil in kennis staat los van het eigen gebruik van deze middelen (tabel 20b).

Nood aan (meer) informatie?

Hoewel de kennis van de leerlingen niet zo groot blijkt te zijn, is er blijkbaar toch niet zoveel vraag naar meer informatie.

De vraag naar meer informatie was het grootst voor illegale drugs (cannabis: 25,1% en andere illegale drugs: 25,5%).

22,9% wil graag meer weten over alcohol, 19,2% over medicijnen en 10,8% over tabak (tabel 22a-b).

Fiche kennis van de wetgeving rond tabak, alcohol, gokken en cannabis

Alle leerlingen

83,6% van de leerlingen weet dat café-uitbaters geen alcohol mogen schenken aan jongeren onder de 16 jaar (tabel 21a).

89,7% van de leerlingen weet dat aan jongeren onder de 16 jaar geen sigaretten mogen worden verkocht (tabel 21b).

De wetgeving over krasloten is minder goed gekend: slechts de helft van de leerlingen (54,4%) weet dat krasloten niet mogen worden verkocht aan minderjarigen (-18 jaar); 23,1% zegt niet te weten of dit zo is (tabel 21c).

De helft van de leerlingen (49,7%) denkt onterecht dat er in cafés een rookverbod geldt (tabel 21d).

65,0% van de leerlingen weet dat cannabisgebruik strafbaar is. 21,9% zegt dat ze niet weten of cannabisgebruik strafbaar is en 13,1% denkt ten onrechte dat het niet strafbaar is (tabel 21e).

Leeftijd

Met de leeftijd daalt het percentage leerlingen dat zegt dat ze de wetgeving niet kennen.

Hoe ouder de leerlingen, hoe meer van hen op de hoogte zijn van de het feit dat er in cafés geen rookverbod is (tabellen 21d).

Er is echter geen verschil wat betreft de kennis over het schenken van alcohol aan min-16-jarigen op café, de verkoop van krasloten aan minderjarigen en van tabak aan -16-jarigen en de cannabiswetgeving (tabellen 21a, b, c en e).

Jongens versus meisjes

De kennis over de bevraagde wetgevende aspecten is hetzelfde bij jongens en meisjes (tabellen 21a-e).

Onderwijsvormen

Het einge verschil tussen de onderwijsvormen is dat het ASO de meeste en het BSO de minste leerlingen telt die weten dat er geen rookverbod heerst in cafés (tabellen 21a-e).

Fiche gezondheidsdoelstellingen

In 2006 formuleerde de Vlaamse overheid, in samenspraak met de sector in 2006, concrete gezondheidsdoelstellingen voor het gebruik van tabak, alcohol en illegale drugs. In de bijlagen werden de gezondheidsdoelstellingen die betrekking hebben op het secundair onderwijs opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de cijfers van de leerlingenbevraging van het schooljaar 2004-2005 (referentiemeting). Voor tabak is gekozen voor de laatstejaarsprevalentie voor leerlingen jonger dan 16 jaar; voor alcohol het meer dan één maal per maand drinken voor leerlingen jonger dan 16 jaar; voor cannabis en andere illegale drugs de levens- en de laatstejaarsprevalentie voor leerlingen jonger dan 18 jaar.

We beschrijven in deze fiche de evolutie van deze parameters sinds de referentiemeting.

Tabak (Figuur 5)

Gezondheidsdoelstelling: "Bij personen van 15 jaar en jonger is het percentage rokers in 2015 niet hoger dan 11% (in het schooljaar 2004-2005 was dit 14,2%)".

Deze parameter geeft sinds schooljaar '04-'05 geen duidelijke trend weer maar vertoont lichte schommelingen rond eenzelfde waarde. Tijdens het schooljaar 2008-2009 bedroeg deze parameter 13,7%.

Alcohol (Figuur 5)

Gezondheidsdoelstelling: "Bij personen van 15 jaar en jonger is het percentage dat meer dan 1 keer per maand drinkt in 2015 niet hoger dan 20% (in het schooljaar '04-'05 was dit 26,6%)".

Tijdens het schooljaar '04-'05 had 33,3% van de leerlingen jonger dan 16 jaar meer dan een keer per maand alcohol gedronken. Dit cijfer is sindsdien gedaald tot 21,2%.

De daling was nog meer uitgesproken voor jongens dan voor meisjes (van 38,3% tot 22,7% bij jongens en van 29,3% tot 19,8% bij meisjes).

Cannabis en andere illegale drugs (Figuur 5)

De gezondheidsdoelstelling over het gebruik van cannabis en andere illegale drugs bestaat uit twee delen. Het eerste deel luidt:

Gezondheidsdoelstelling: "Bij personen van 17 jaar en jonger is het percentage dat ooit cannabis of een andere illegale drug heeft gebruikt in 2015 niet hoger dan 14% (in het schooljaar '04-'05 was dit 19%)."

De levensprevalentie van cannabis en/of andere illegale drugs bij leerlingen jonger dan 18 jaar evolueerde van 19,0% in het eerste jaar van de meting van de gezondheidsindicatoren naar 14,4% in het schooljaar '05-'06, gevolgd door een lichte stijging die de laatste twee metingen stabiel bleef en onder de referentiemeting. Geen van deze toenemende of afnemende percentages bleek significant.

Het tweede deel is als volgt geformuleerd:

Gezondheidsdoelstelling: "Bij personen van 17 jaar en jonger is het percentage dat 12 maanden voor de bevraging cannabis of een andere illegale drug heeft gebruikt in 2015 niet hoger dan 7% (in schooljaar '04-'05 was dit 9,9%)".

De laatstejaarsprevalentie van cannabis en/of andere illegale drugs bij leerlingen jonger dan 18 jaar evolueerde van 9,9% in het eerste jaar van de meting van de gezondheidsindicatoren naar 7,2% in het schooljaar '05-'06, gevolgd door een lichte stijging tot ongeveer waarde van de referentiemeting; deze waarde bleef tijdens de laatste twee metingen stabiel tot net boven de referentiemeting. Ook hier was geen enkele toe- of afname significant.

Figuur 5: Evolutie van de gezondheidsdoelstellingen van de Vlaamse overheid, vanaf '00-'01, schooljaar '08-'09

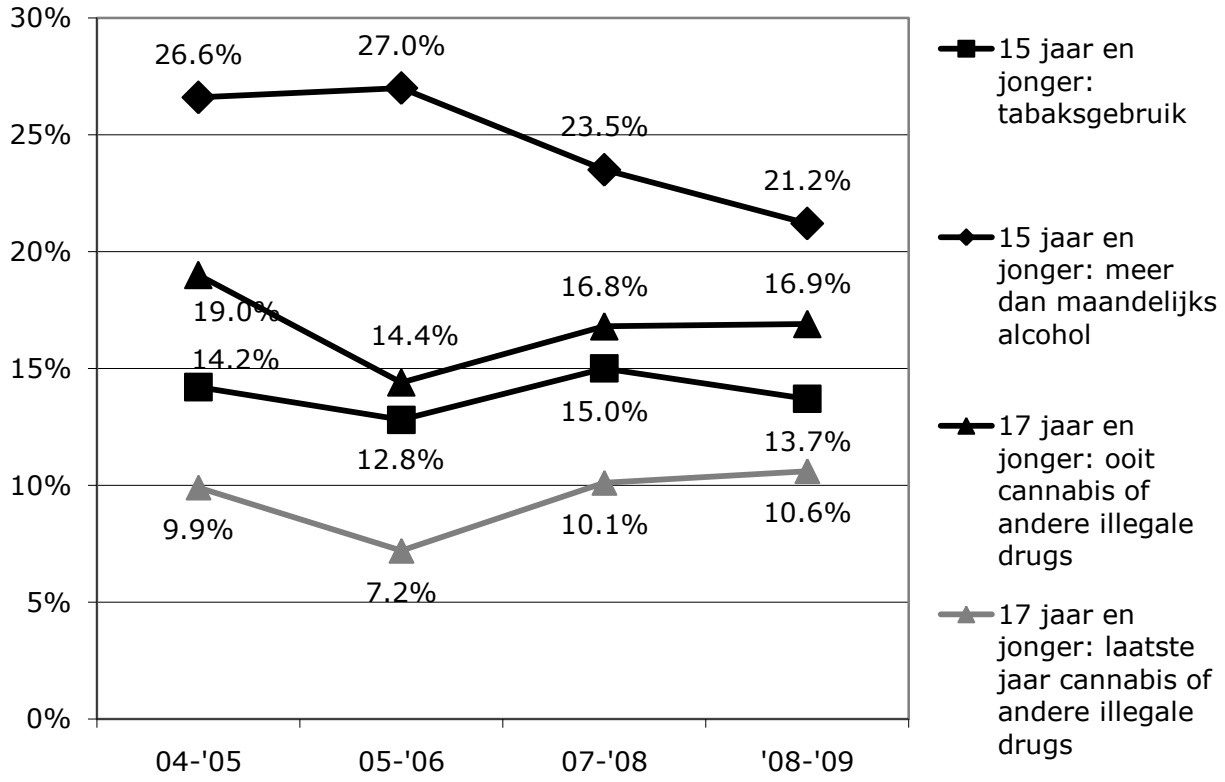

Tien jaar leerlingenbevraging: conclusies

Sinds het schooljaar 2000-2001 organiseert VAD een leerlingenbevraging over alcohol en andere drugs bij jongeren in het secundair onderwijs. Tien jaar VAD-leerlingenbevraging toont een aantal evoluties en trends in het druggebruik bij jongeren.

De balans oogt positief: het gebruik van tabak, alcohol, cannabis en andere illegale drugs bij jongeren tussen 12 en 18 jaar is de voorbije tien jaar gedaald, met de sterkste daling tussen 2000-2001 en 2004-2005. De laatste vijf jaar is deze daling minder groot, met uitzondering van het aantal jongeren dat begint met alcohol drinken op 12-14 jaar. Dat aantal daalde sterk in de voorbije drie jaar.

Maar tegenover een algemeen positieve trend staan enkele risicovolle gedragingen: een kleine groep van 17-18-jarigen drinkt grote hoeveelheden, de eerder ingezette daling van cannabisgebruik stagneert en het gebruik van andere illegale drugs dan cannabis blijft vrijwel onveranderd over de voorbije tien jaar. Redenen genoeg voor een blijvende investering in de preventie van tabak, alcohol en andere drugs.

Minder jongeren drinken alcohol, gevaar ligt in kleine groep bingedrinkers

Het alcoholgebruik bij jongeren tussen 12 en 14 jaar is sterk gedaald van 79% in 2000-2001 naar 56,3% in 2008-2009. Deze scherpe daling heeft zich vooral de laatste drie jaar doorgezet.

Ondanks deze positieve trend bij de jongste leeftijdsgroep, blijft het aantal -16-jarigen dat alcohol drinkt veel te hoog. Alcoholgebruik tijdens de adolescentie is en blijft risicovol, gezien de fysieke en emotionele kwetsbaarheid van deze leeftijdsgroep.

Sensibilisering van jongeren, ouders en opvoeders, horeca en detailhandel blijft onverminderd nodig om de beginleeftijd voor alcoholgebruik verder omhoog te krijgen. De gewijzigde alcoholwetgeving (januari 2010) over het verkoopsverbod van alcohol aan -16-jarigen vormt hierbij een belangrijke ondersteuning.

De laatste jaren stellen we tevens een verontrustende tendens vast over de functie van alcoholgebruik bij jongeren van 17-18 jaar. Ongeveer 20% van hen geeft aan alcohol te drinken om dronken te worden. Bij wie op de zaterdag voor de bevraging meer dan 6 glazen alcohol dronk, steeg de motivatie 'drinken om dronken te worden' tot 37%. We stellen dit fenomeen vooral vast bij jongens (86% jongens tegenover 14% meisjes).

Ook al vormt die 37% een beperkte groep (6,5% van alle 17-18-jarigen), toch zijn deze cijfers verontrustend en moeten ze nauwlettend in de gaten gehouden worden zodat de ervaringen van een kleine groep zich niet tot de norm zouden veralgemenen. Berichtgeving over bingedrinken, comazuipen, botellónes, apéro géants en andere zuipfestijnen werken deze beeldvorming (drinken om dronken te worden) spijtig genoeg flink in de hand.

Rol van ouders en omgeving

De ouders en de omgeving beïnvloeden de visie en het gebruik van jongeren. Duidelijke grenzen stellen (toepassing wetgeving, maar ook grenzen stellen in familiesfeer) én geloofwaardigheid (voorbeeldgedrag van ouders en volwassenen, beperking reclamevoering)

kunnen er toe bijdragen dat alcoholgebruik bij jongeren niet als sociale norm, maar eerder als uitzondering wordt gezien en maatschappelijk wordt aanvaard.

Minder jongeren roken

Het aantal jongeren tussen 12 en 18 jaar dat ooit heeft gerookt en het aantal dagelijkse rokers daalde tussen 2000-2001 en 2008-2009. Het aantal jongeren dat het jaar voor de bevraging rookte, daalde tussen 2000-2001 en 2004-2005. De laatste jaren blijft het percentage steken op 24%. Bij de jonge leeftijdsgroep van 12 tot 14 jaar zien we de grootste daling.

Cannabis neemt af in populariteit

Ook het ooit-gebruik en het regelmatig (wekelijks tot dagelijks) gebruik van cannabis daalt tussen 2000-2001 en 2008-2009. Het cannabisgebruik in het jaar voor de bevraging daalde eveneens tussen 2000-2001 en 2004-2005, maar bleef vanaf dan steken op 11,7%.

Opvallend, maar niet echt verwonderlijk, roken bijna alle jongeren die cannabis gebruiken ook tabak; slechts 1,4% gebruikt cannabis, maar rookt niet. Roken is dus een belangrijke risicofactor voor cannabisgebruik en niet-roken vormt bijgevolg een belangrijke buffer tegen cannabisgebruik.

Vanaf de leeftijd van 15-16 jaar is de stijging van het aantal rokers het grootst, en dat is ook de leeftijd waarop het aantal cannabisgebruikers zijn grootste stijging kent.

Die leeftijd is dan ook het moment bij uitstek om zowel cannabisgebruik als roken op de preventie-agenda te plaatsen.

Positieve attitudewijziging

Positief is de attitudewijziging tegenover het proberen en gebruiken van cannabis. Sinds 2000-2001 zijn er steeds minder jongeren die denken dat hun beste vrienden het proberen of gebruiken van cannabis expliciet zouden goedkeuren. In 2008-2009 verwachtten de meeste jongeren een duidelijke afkeuring van hun vrienden voor het proberen (72%) of gebruiken (83%) van cannabis.

Specifieke deelpopulatie gebruikt andere illegale drugs dan cannabis

Andere illegale drugs dan cannabis is onder de leerlingen in het secundair onderwijs globaal genomen eerder een beperkt fenomeen. Het gebruik tijdens het laatste jaar voor de bevraging blijft hangen rond de 3%. Het gaat hier over een specifieke deelpopulatie: oudere leerlingen, in het beroepsonderwijs en meer jongens dan meisjes.

Extra aandacht voor jongens en leerlingen in het BSO

Over de ganse lijn vertonen jongens meer risicogedrag dan meisjes en gebruiken ze meer tabak, alcohol, cannabis en illegale drugs, al zijn de verschillen voor tabak en alcohol beduidend kleiner dan voor cannabis en illegale drugs. Het goede nieuws is dat de dalende trend zich bij de jongens net zoals bij de meisjes, op dezelfde manier doorzet.

Daarnaast valt ook het gebruikspatroon van leerlingen in het BSO op. Voor alle middelen zien we beduidend meer gebruikers in het beroepsonderwijs. Ook de frequentie van gebruik (zowel tijdens de week als in het weekend) en de negatieve ervaringen na gebruik,

liggen hier het hoogst. We zien bij deze groep ook nauwelijks een evolutie over de voorbije tien jaar.

Belang van ondersteunende wetgeving en sensibilisering

Een ondersteunende wetgeving en daarmee gepaard gaande sensibilisering hebben een duidelijk effect op de gebruikscijfers van tabak en alcohol. Een voorbeeld van een succesvolle sensibilisering zien we in de dalende cijfers over het gebruik van alcopops.

De aangehouden informatie naar jongeren en ouders over de misleidende reclamevoering en over het effectieve alcoholgehalte van alcopops hebben de bewustmaking over en daaropvolgend ook het gebruik van alcopops duidelijk beïnvloed.

De wetswijziging over cannabis kreeg, na een verwarrende periode bij de in voege treding, in het begin van dit millennium veel aandacht. In de laatste jaren is deze aandacht wat verminderd, wat een mogelijke verklaring kan zijn voor de stagnatie van de dalende trend die we vooral tussen 2000-2001 en 2004-2005 vaststelden.

Een hernieuwde aandacht voor het gebruik van cannabis en blijvende aandacht voor tabak en alcohol zijn nodig om de positieve trend van de voorbije tien jaar te continueren. Specifieke aandacht is er nodig voor enkele risicogroepen en risicovolle gebruikspatronen, die we via de VAD-leerlingenbevraging moeten blijven opvolgen en bewaken.

Bijlage: gezondheidsdoelstelling tabak, alcohol en drugs

Na de gezondheidsconferentie die toenmalig minister van Welzijn en Gezondheid, Inge Vervotte, organiseerde in 2006, formuleerde de Vlaamse overheid, in samenspraak met de sector, concrete gezondheidsdoelstellingen voor het gebruik van tabak, alcohol en illegale drugs. Het actieplan luidt als volgt:

Het Vlaams actieplan tabak, alcohol en drugs 2009-2015 formuleert de volgende gezondheidsdoelstelling met betrekking tot middelengebruik:

"Het realiseren van gezondheidswinst op bevolkingsniveau door tegen het jaar 2015 het gebruik van tabak, alcohol en illegale drugs terug te dringen".

Deze doelstelling werd verder specifiek omschreven per middel (het reële percentage in 2006 wordt telkens vermeld tussen haakjes).

Tabak

Bij personen van 15 jaar en jonger is het percentage rokers niet hoger dan 11% (in het schooljaar 2004-2005 was dit 14,2%)
Bij personen van 16 jaar en ouder is het percentage rokers niet hoger dan 20% (in 2004 was dit 27.1%)

Alcohol

Bij personen van 15 jaar en jonger is het percentage dat meer dan 1 keer per maand drinkt niet hoger dan 20% (in het schooljaar 2004-2005 was dit 26,6%)
Bij de 15- tot 25-jarigen ligt het percentage jongeren dat minstens 1 keer per week 6 glazen op 1 dag drinkt niet hoger dan 13% (in 2004 was dit 17,3%)
Bij de mannen van 16 jaar en ouder is het percentage dat meer dan 21 eenheden per week drinkt niet hoger dan 10% (in 2004 was dit 13%)
Bij de vrouwen van 16 jaar en ouder is het percentage dat meer dan 14 eenheden per week drinkt niet hoger dan 4% (in 2004 was dit 5,5%)

Illegale drugs

Bij personen van 17 jaar en jonger is het percentage dat ooit cannabis of een andere illegale drug heeft gebruikt niet hoger dan 14% (in het schooljaar 2004-2005 was dit 19%)
Bij personen van 17 jaar en jonger is het percentage dat 12 maanden voor de bevraging cannabis of een andere illegale drug heeft gebruikt niet hoger dan 7% (in het schooljaar 2004-2005 was dit 9,9%)
Bij 18- tot 35-jarigen is het percentage dat 12 maanden voor de bevraging cannabis of een andere illegale drug heeft gebruikt niet hoger dan 8% (in 2004 was dit 10,7%)

Het gaat om streefdoelen die, afhankelijk van de kenmerken van product en doelgroep, verder dienen te worden geconcretiseerd. Gebruik terugdringen kan o.m. betekenen:

voorkomen dat jongeren en jongvolwassenen beginnen te roken, alcohol te gebruiken of illegale drugs te nemen
beginleeftijd uitstellen
verantwoordelijk gedrag bevorderen
vroegtijdige aanpak stimuleren (vb. stoppen met roken, vroegdetectie)
hulp aanbieden (vroeginterventie, behandeling, terugvalpreventie)
een gezonde leefomgeving waarborgen